

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра економіки, аналітики, моделювання
та інформаційних технологій в бізнесі

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр

«Оцінювання тенденцій фінансового результату збутової діяльності
виробничого підприємства
(на прикладі ТОВ «Укрелектроапарат», м. Хмельницький)»

Галузь знань 05 Соціальні і поведінкові науки

Спеціальність 051 Економіка

Освітня програма Економічна кібернетика

Шифр ДРЕК. 18005.01.03.00

Виконав: студент II курсу група ЕКМ-22-1 _____ А. В. Войтков

Керівник: _____ О. В. Проскурович

Нормоконтролер: _____ О. В. Пилипак

До захисту допускаю:

Зав. кафедри ЕАМ та ІТБ _____ П. М. Григоруц

_____ 2023 р.

Хмельницький, 2023

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: економіки і управління

Кафедра: Кафедра економіки, аналітики, моделювання та інформаційних технологій в бізнесі

Освітній рівень: «магістр»

Галузь знань: 05 «Соціальні і поведінкові науки»

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітня програма: Економічна кібернетика

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ЕАМ та ІТБ

_____ П.М. Григорук

« ____ » _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Войткову А. В.

1. Тема роботи: «Оцінювання тенденцій фінансового результату збутової діяльності виробничого підприємства (на прикладі ТОВ «Укрелектроапарат», м. Хмельницький)»

керівник роботи: Проскурович О. В. к.е.н., доцент, доцент кафедри ЕАМ та ІТБ, затверджені наказом вищого навчального закладу від 03.09.2018 р. № 119 дод. 7

2. Строк подання студентом роботи 12.12.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: наукова та навчально-методична література, періодичні видання, нормативні та законодавчі акти, статистичні дані, звітність підприємства.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): У дипломній роботі слід:

- у першому розділі провести узагальнення інформації з літературних джерел та провести теоретичне обґрунтування підходів до моделювання валового прибутку виробничого підприємства;

- у другому розділі проаналізувати фінансово-господарську діяльність виробничого підприємства;

- у третьому розділі слід здійснити моделювання та прогнозування валового прибутку, на основі кореляційно-регресійного аналізу із застосуванням інформаційних технологій.

5. Перелік графічного матеріалу: таблиця теоретичних підходів до дослідження валового прибутку, таблиця основних техніко-економічних показників, вихідні дані та результати моделювання та прогнозування валового прибутку виробничого підприємства.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
II	Проскурович О.В.	4.09.2023	30.09.2023

7. Дата видачі завдання: 4.09.2023

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	написання I-го розділу ДР	23.10. - 31.10.23	виконано
2	написання II-го розділу ДР	02.11. - 12.11.23	виконано
3	написання III-го розділу ДР	13.11. - 19.11.23	виконано
4	оформлення чорнового варіанту ДР (написання вступу, висновків, переліку посилань, додатків)	20.11. - 30.11.23	виконано
5	оформлення графічної частини ДР	01.12. - 09.12.23	виконано
6	чистове оформлення ДР	10.12. - 16.12.23	виконано
7	зовнішнє рецензування ДР	17.12.23	виконано
8	підготовка до захисту ДР (проведення попереднього захисту)	17.12. - 20.12.23	виконано
9	захист дипломної роботи	20.12. - 21.12.23	виконано

Студент

(підпис)

А. В. Войтков

Керівник роботи

(підпис)

О. В. Проскурович

РЕФЕРАТ

Тема дипломної роботи: Оцінювання тенденцій фінансового результату збутової діяльності виробничого підприємства (на прикладі ТОВ «Укрелектроапарат», м. Хмельницький)

Прізвище та ініціали автора: Войтков А. В.

Керівник роботи: Проскурович О. В.

Дипломна робота магістра містить 85 сторінок, 26 таблиць, 21 рисунок, перелік джерел посилань з 33 найменувань, 2 додатки.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ВАЛОВИЙ ПРИБУТОК, ЧИСТИЙ ДОХІД, СОБІВАРТІСТЬ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ, МОДЕЛЮВАННЯ, ПРОГНОЗУВАННЯ, ЛІНІЙНА РЕГРЕСІЯ, ТРЕНДОВА ЗАЛЕЖНІСТЬ.

Об'єктом дослідження виступає валовий прибуток, як провідний фінансовий результат збутової діяльності виробничого підприємства. Предметом дослідження є економіко-математичні моделі діагностування, моделювання та прогнозування валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат».

Мета дипломної роботи полягає у дослідженні, моделюванні та прогнозуванні валового прибутку виробничого підприємства засобами економетричного моделювання.

За результатами дослідження проведено теоретичне обґрунтування сутності економічної категорії «валовий прибуток», проаналізовано та здійснено його моделювання та прогнозування за матеріалами виробничого підприємства.

Одержані результати можуть бути використані для: оцінки та підвищення розміру валового прибутку виробничого підприємства. Побудовані моделі можуть бути адаптовані до умов функціонування будь-якого промислового підприємства.

Дата подання роботи до захисту 11.12.2023

Підпис автора

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	6
1 Теоретичні засади дослідження процесу формування валового прибутку підприємства	9
1.1 Загальні підходи до трактування економічної категорії «валовий прибуток»	9
1.2 Формування системи показників результативності діяльності посередницької фірми	13
2 Аналіз результатів фінансового-господарської діяльності ТОВ «Укрелектроапарат»	16
2.1 Аналіз результатів виробничої діяльності підприємства	16
2.2 Аналіз обсягів виробництва та реалізації продукції підприємства	36
2.3 Аналіз валового прибутку підприємства	47
3 Моделювання валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат».....	54
3.1 Огляд основних методів аналізу валового прибутку	54
3.2 Кореляційно-регресійний аналіз валового прибутку	58
Висновки.....	77
Перелік джерел посилання.....	80
Додаток А Баланс підприємства ТОВ «Укрелектроапарат» з 2013 р. по 2022 р.....	84
Додаток Б Звіт про фінансові результати ТОВ «Укрелектроапарат» з 2013 р. по 2022 р.....	85

ВСТУП

Турбулентність вітчизняної економіки, невизначеність в умовах функціонування, втрата ринків збуту і підприємств-постачальників матеріальних ресурсів призвели до деформації економічних відносин. За цих умов виникає потреба у аналізі та прогнозуванні фінансових показників для отримання оптимально можливого рівня валового прибутку за поступового зменшення рівня витрат. Це можливе, якщо на вітчизняних підприємствах відбуватиметься своєчасний моніторинг розмірів витрат і доходів. Він проводиться на основі аналізу та контролю. Організація контролю передбачає правильність і повноту ведення звітності з фінансових результатів. За його результатами здійснюється розробка та застосування економіко-математичних моделей фінансових показників. Аналіз фінансових результатів господарської діяльності передбачає діагностування валового прибутку (збитку), фінансового результату від операційної діяльності, чистого фінансового результату.

Одним з основних видів фінансових результатів є валовий прибуток чи збиток. Він визначається як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (робіт, послуг) та собівартістю реалізованої продукції. Позитивне значення вказує на наявність прибутку, а від'ємне – на збиток. Для аналізу валового прибутку варто побудувати відповідні економіко-математичні моделі та визначити їх адекватність. У разі адекватності моделей, за ними здійснюють прогнозування валового прибутку на найближчу перспективу.

Кореляційно-регресійний аналіз валового прибутку дозволяє відібрати найбільш впливові фактори, що призводять до його зміни. Побудована модель дозволяє визначити змодельоване та прогнозне значення валового прибутку. В подальшому, цей показник рекомендовано застосовувати для оцінки фінансового стану суб'єкта підприємництва.

Теоретико-методологічні напрямки формування фінансових результатів суб'єкта підприємництва досліджували наступні науковці М. Д. Білик,

І. О. Бланк, Л. Д. Буряк, Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєва, І. В. Зятківський, М. Н. Крейніна, В. О. Мец, Є. В. Мних, А. М. Поддєрьогін, О. В. Проскурович, Ю. І. Продіус, Є. Г. Рясних, Р. С. Сайфулін, Г. В. Савицька, І. С. Ткаченко, Ю. С. Цал-Цалко, А. В. Чуписа, А. Д. Шеремета та інші [1 – 33]. Ґрунтуючись на їх науковий доробок варто здійснити аналіз, моделювання і прогнозування валового прибутку виробничого підприємства з урахуванням конкретних умов його функціонування.

За нестабільності зовнішнього та внутрішнього середовищ, ризикових умов господарювання варто передбачити систему заходів для кращого управління діяльністю виробничого підприємства. Провідне місце при цьому надається моделюванню та прогнозуванню його фінансових результатів, що і обумовлює необхідність подальшого проведення досліджень у цій галузі.

Мета дипломної роботи передбачає дослідження, оцінку та аналіз, моделювання та подальше прогнозування валового прибутку виробничого підприємства засобами економіко-математичного моделювання.

Об'єктом дослідження виступає валовий прибуток, як провідний фінансовий результат збутової діяльності виробничого підприємства.

Предметом дослідження є економіко-математичні моделі покращення валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат».

Мета, об'єкт і предмет дослідження визначили провідні напрямки дослідження і тим самим зумовили відповідну структуру дипломної роботи магістра. В якості вихідних даних використовувалась інформація фінансової, статистичної та оперативної звітності ТОВ «Укрелектроапарат» з 2013 р. по 2022 р. Аналіз і подальше моделювання валового прибутку здійснено за період з 2008 р. по 2022 р.

Для досягнення визначеної мети, у дипломній роботі, варто вирішити такі завдання:

- 1) дослідження економічного змісту категорії «валовий прибуток» та основних напрямків його зростання;

- 2) аналіз діяльності ТОВ «Укрелектроапарат» за період з 2013 р. по 2022 р.;
- 3) оцінка основних показників виробничо-фінансової діяльності ТОВ «Укрелектроапарат»;
- 4) аналіз обсягу випуску та реалізації продукції виробничого підприємства;
- 5) аналіз валового та чистого прибутків ТОВ «Укрелектроапарат»;
- 6) економетричне моделювання та подальше прогнозування валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат»;
- 7) узагальнення отриманих результатів і формулювання висновків за результатами проведеного дослідження виробничо-фінансових показників.

Дипломна робота магістра має традиційну структуру і складається зі вступу, трьох розділів, що розкривають зміст роботи, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

Основний текст пояснювальної записки викладено на 85 сторінках, його ілюструють 26 таблиць, 21 рисунок та доповнюють два додатки. Перелік джерел посилань налічує 33 джерела.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ВАЛОВОГО ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Загальні підходи до трактування економічної категорії «валовий прибуток»

Дослідження ролі валового прибутку в економіці виробничого підприємства будемо проводити на основі аналізу взаємозв'язку між обсягом виробництва, собівартістю (витратами) та прибутком. При цьому, пріоритетним завданням його моделювання є усвідомлення ролі основних складових та механізму їх взаємодії.

Питання сутності економічної категорії «прибуток» широко висвітлюється у працях представників як вітчизняної так і зарубіжної школи фінансового аналізу. Фундаментальними вважаються праці А. Бабо, А. Маршалла, К. Маркса щодо трактування сутності цієї економічної категорії. В численних роботах вітчизняних науковців І. О. Бланка, Ф. Ф. Бутинця, В. О. Меца, В. М. Опаріна характеризуються його види, функції, напрямки застосування та роль для покращення підприємницької діяльності. Проте, категорія «валовий прибуток», як першооснова у формуванні кінцевого фінансового результату (прибутку чи збитку) залишається поза увагою. Висвітлення сутності цієї категорії зустрічаємо переважно у нормативних документах, які регламентують облік господарських операцій. Тому, на нашу думку, варто розвинути ці дослідження.

Нестерова С. В. [19] вважає, що попри удавану простоту, валовий прибуток виявляється дуже неоднозначною економічною категорією. Це обумовлено тим, що він є частиною «чистого фінансового результату», який, на думку багатьох дослідників [7; 11], так само слід переосмислити для досягнення однозначності трактування. Це викликано певною невідповідністю між ознаками основних видів діяльності, доходів та формування фінансових результатів.

Досить тривалий період часу, в економічній літературі, висвітлюються дослідження щодо сутності, видів, джерел формування результатів діяльності та методики їх визначення [30]. Тому, спочатку узагальнимо підходи щодо трактування економічної категорії «прибуток».

Дослідження Жихор О. Б. [11] ґрунтуються на різноплановості прибутку, тому і виникає не однозначне його трактування. Не можна погодитись з думкою вченого щодо неоднозначності у методиці його визначення. Існують традиційні підходи, які регламентовані нормативними документами і тим самим обов'язкові до застосування.

В економічній літературі здебільшого присутня порівняльна характеристика думок різних науковців щодо сутності прибутку. Погоджуємося з думкою Нестерової С. В. [20], яка стверджує, що серед запропонованих визначень є як науково-практичні дефініції, так і описові характеристики. Зокрема, такі тлумачення (до прикладу «прибуток є однією з основних категорій товарного виробництва, ... що характеризує відносини, які складаються в процесі суспільного виробництва») не можуть слугувати повноцінним визначенням. Вважаємо, що вони лише окреслюють місце прибутку у соціально-виробничих процесах, проте не розкривають авторський погляд на його сутність.

Авторами здійснено значний доробок у теорії прибутку та класифікації його видів. Однак, серед цих ознак є і дискусійні. Вважаємо, що за існуючого поділу прибутку за видами діяльності, є недоцільним дублювати його за об'єктами. Позитивною є відмова від категорії «прибуток від реалізації», який зараз переважно трактується як фінансовий результат від операційної діяльності. Аналогічно втратив сенс і виключений зі звіту про фінансові результати показник «результат (прибуток, збиток) від фінансової та інвестиційної діяльності». Це обумовлено тим, характер фінансової (інвестиційної) діяльності не передбачає формування доданої вартості.

Процес формування валового прибутку та його головні утворюючі чинники подано на рисунку 1.1 [14].

За рисунком 1.1 видно, що на валовий прибуток впливають обсяг та собівартість реалізованої продукції.

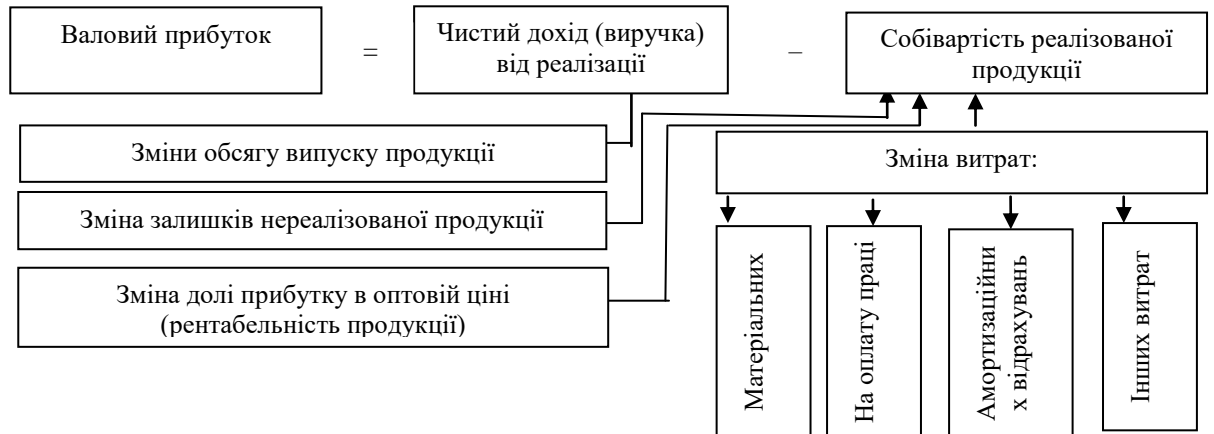

Рисунок 1.1 – Схема формування валового прибутку [14]

Бланк І. О. [3] досить ґрунтовно охарактеризував основні види фінансового результату (прибутку, збитку) за різноманітними класифікаційними ознаками. Автор розглядає валовий прибуток у складі елементів, які формують фінансовий результат щодо співвідношення доходів і витрат. Він досліджує валовий прибуток одночасно з маржинальним і чистим прибутком. Ним визнається валовий прибуток як різниця між чистим доходом від операційної діяльності та операційними витратами (постійними і змінними) [3]. При цьому Бланк І. О. [3] ототожнює методику розрахунку валового і чистого прибутку: чистий прибуток визначається для всіх видів діяльності, а валовий лише для операційної.

Не варто ототожнювати маржинальний і валовий прибутки. Маржинальний прибуток визначається як різниця між виручкою від реалізації і змінними витратами. А валовий прибуток є різницею між чистим доходом і собівартістю реалізованої продукції [17, 18, 24, 25]. Проте, до складу собівартості не входять адміністративні витрати, витрати на збут, інші витрати. Їх відносять на витрати (іноді збитки) від операційної діяльності. Тому можна вважати, що валовий прибуток є елементом, що пов'язує доходи та витрати підприємства, понесені під час його основної – операційної діяльності.

Нестерова С. В. [20] звертає увагу на такі невідповідності у стандарті щодо трактування «валового прибутку»:

1) у нормативній літературі розглядають валовий прибуток, як величину доходів, яка зменшується на суму витрат (до яких відносять дискусійні складові);

2) валовий прибуток у Звіті про фінансові результати не несе аналітичного навантаження.

В окремих виданнях з фінансового аналізу радять застосовувати валовий прибуток для визначення проміжної (валової) рентабельності капіталу [33] або продукції [32]. Це є доволі дискусійним, оскільки зневажати розмірами адміністративних, витрат на збут та інших витрат є економічно не доцільно.

Сам показник «валова рентабельність» несе той самий зміст як і показники ефективності використання ресурсів, що визначенні на основі валової продукції (валовий випуск у натуральному вираженні). Одночасно існують і такі показники як рентабельність від операційної діяльності та чиста рентабельність. Вони показують ефективність основної і загальної діяльності суб'єкта підприємництва.

На думку аналітиків [19, 20] валова рентабельність є проміжним показником, який не коректно застосовувати для порівняння і при трендовому аналізі. Одночасно, у звітності відсутній маржинальний прибуток, який передує валовому. В економічній теорії він є під назвою «CVP аналіз» та застосовується для визначення взаємозв'язку між показниками структури витрат собівартості продукції, обсягу виробництва та прибутку.

Сутність та значення маржинального прибутку ґрунтовно описано у роботах О. О. Орлова та Є. Г. Рясних [22]. Ними доведено, що застосування CVP аналізу забезпечує розподіл умовно-постійних витрат пропорційно маржинальному прибутку. При цьому визначаються за окремим видом продукції:

- критичний обсяг виробництва в натуральному та вартісному вираженні;
- умовно-постійні витрати, прибуток та рентабельність.

Застосування маржинального прибутку є вагомим у процесі управління і оптимізації витрат, планування прибутку за умов випуску продукції різноманітного асортименту.

Нестерова С. В. [20] доводить, що при визначенні «валового прибутку» із собівартості реалізованої продукції слід віднімати величину нарахованої амортизації. Це дозволить проводити аналітичні дослідження на основі валового прибутку більш якісно. А сам показник стане більш інформативним та корисним для прийняття управлінських рішень.

Отже, валовий прибуток є першим позитивним результатом виробничо-збутової діяльності. Він визначається як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) з урахуванням сум, які наведені у додаткових статтях [17]. На його основі формується прибуток від операційної діяльності та чистий прибуток підприємства.

1.2 Управління фінансовим результатом підприємства

Позитивним результатом діяльності суб'єкта підприємництва у вигляді чистого доходу зменшеного на собівартість реалізованої продукції є валовий прибуток. Він формується у наступній послідовності [14, 30]:

- 1) згідно обраної стратегії розвитку обираються його певні цілі та завдання;
- 2) обґрунтовуються критеріїв їх досягнення;
- 3) діагностується вплив зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на процес його формування;
- 4) надається оцінка загальній тенденції зміни фінансових результатів;
- 5) обґрунтовуються альтернативні варіанти задля зменшення впливу негативних (підвищення позитивних) факторів;

б) проводиться моніторинг обсягів надходження доходів та оптимізації витрат для оцінки ефективності процесу формування валового прибутку.

Для підвищення рівня валового прибутку слід застосовувати систему управління фінансовим результатом. Ця система являє собою поєднання принципів і методів підготовки та реалізації управлінських рішень задля формування, розподілу та використання фінансового результату суб'єкта господарювання.

При цьому, механізм управління формуванням валового прибутку передбачає врахування взаємозв'язку цього показника як з обсягом реалізації продукції так і доходами та витратами. Цей взаємозв'язок у фінансовому менеджменті його прийнято називати «Взаємозв'язок витрат, обсягу реалізації та прибутку» (Cost – Volume – Profit – relationships, CVP). На його основі можна визначити вплив основних факторів що формують валовий прибуток та забезпечити його ефективне управління.

Моніторинг взаємозалежності між обсягом, витратами та прибутком дозволяє визначити критичну точку, у якій загальний обсяг виручки від реалізації дорівнює загальним витратам (постійним і змінним). Фірма у цій точці буде мати нульовий прибуток. Проте, якщо суб'єкт підприємництва зможе випускати продукції більше за критичне значення, то його діяльність буде прибутковою (і навпаки). Тому процес управління фінансовим результатом передбачає насамперед отримання не лише беззбиткового, але і досягнення прибуткового рівня діяльності.

Зважаючи на різноманіття організаційних структур у підприємницькій діяльності та їх вплив на результативність управління фінансовим результатом слід рекомендувати адміністрації поєднати процеси управління підприємством загалом та його структурними підрозділами зокрема. Вони повинні забезпечити дотримання ефективної системи управління доходами і витратами. Зважаючи на те, що діяльність усіх підприємницьких структур орієнтовані на отримання максимально можливого рівня прибутку вони мають створити умови для ефективного управління цими процесами.

Збільшення рівня валового прибутку можливе за рахунок зростання чистого доходу, який можна отримати від реалізації нової, конкурентоспроможної продукції. Підприємствам слід шукати нові ринки збуту, виходити на європейські і світові ринки. При цьому слід удосконалювати виробництво, дизайн вже освоєної продукції. Намагатись знижувати її витратність без втрати якості. Досить динамічною має бути цінова політика, пошук нових клієнтів та постачальників ресурсів. Тобто уся діяльність суб'єкта підприємництва має спрямовуватись на отримання прибутку та прибутковості його діяльності.

Отже, в процесі управління прибутком найвагоміше місце належить моніторингу фінансових результатів. Він дозволяє менеджменту підприємства отримати об'єктивну, достовірну, оперативну інформацію про фінансові результати та чинники, які на них впливають. За його допомогою можна визначити існуючі тенденції розвитку, виявити потенційні можливості, збільшити фінансові результати ще на стадії прогнозування. Це забезпечує можливість їх коригування та покращення процесу прийняття рішень щодо управління прибутковістю.

Отже, у першому розділі дипломної роботи було проведено дослідження щодо узагальнення існуючих в літературі тлумачень економічної категорії «валовий прибуток» та підходів до системи управління фінансовим результатом.

Теоретичні дослідження мають бути апробовані на матеріалах виробничого підприємства – ТОВ «Укрелектроапарат», що і буде зроблено у наступному розділі дипломної роботи магістра.

2 АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОГО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «УКРЕЛЕКТРОАПАРАТ»

2.1 Аналіз результатів виробничої діяльності ТОВ «Укрелектроапарат»

Історія розвитку суб'єкта підприємництва розпочинається з травня 1957 р., коли був виданий наказ №227 Міністерства електротехнічної промисловості СРСР про будівництво Хмельницького заводу трансформаторних підстанцій. Йому властиве було виготовлення трансформаторів і комплектних трансформаторних підстанцій для новобудов країни та сільського господарства [28].

У вересні 1994 р. розпочався процес приватизації і за рішенням виконкому Хмельницької міської ради народних депутатів державне підприємство «ХЗТП» було перетворено на відкрите акціонерне товариство «Укрелектроапарат». На той час його статутний фонд становив 610,34 тис. грн. А в подальшому його розмір збільшувався і становив: у 2003 р. – 1831 тис. грн, у 2007 р. і до сьогоднішнього часу – 4495 тис. грн [21].

На загальних зборах акціонерів, 21 квітня 2011 р., змінено найменування відкритого акціонерного товариства на публічне акціонерне товариство «Укрелектроапарат». А у травні 2019 р. публічне акціонерне товариство «Укрелектроапарат» реорганізовано у товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Укрелектроапарат» [21].

Товариство є юридичною особою від дня його державної реєстрації і здійснює свою діяльність у відповідності з чинним законодавством України та статуту [27].

Майно товариства складається з основних фондів та обігових коштів, вартість яких відображена в балансі ТОВ «Укрелектроапарат».

Товариство є власником [21]:

- майна, яке передане йому засновником у власність;

- продукції, виробленої товариством в результаті його господарської діяльності;
- іншого майна, яке було придбане на засадах, що не суперечать чинному законодавству.

Товариство має самостійний баланс, розрахунковий, валютний та інші рахунки в банках, товарний знак, який затверджується правлінням товариства і реєструється в торгівельно-промисловій палаті, печатку зі своєю назвою.

За свою 66 річну історію розвитку ТОВ «Укрелектроапарат» успішно веде свій бізнес на ринку машинобудування. Хмельницьке товариство з обмеженою відповідальністю «Укрелектроапарат» – одне з провідних підприємств трансформаторобудування України, а на Поділлі – лідер серед промислових підприємств, обличчя і візитна картка регіонального електротехнічного машинобудування.

За роки функціонування товариства співробітниками накопичений величезний досвід конструювання і виробництва трансформаторного обладнання, що в поєднанні з потужною, сучасною, виробничою та науково-конструкторською базою, дозволяє виконувати замовлення будь-якої складності, задовольняючи всі вимоги замовника [21].

На ТОВ «Укрелектроапарат» з року в рік зростають обсяги виробництва, поліпшуються технічні характеристики і конструкція виробів, що випускаються, а також розширюється номенклатура. Організований повний технологічний цикл з виробництва електротехнічної продукції – від металообробки, виготовлення металоконструкцій до готових до реалізації трансформаторів і комплектних трансформаторних підстанцій потужністю від 10 кВт до 8000 кВт, трансформаторів сухих, реакторів для електровозів і електропоїздів, спеціальних трансформаторів малої потужності, камер збірних і щитів одностороннього обслуговування, газорегуляторних пунктів [28].

На сьогодні, у більшості країн Європи та світу інтенсивно впроваджуються програми та норми енергоефективності обладнання задля збереження екології та зменшення негативного впливу на навколишнє

середовище. Першим в Україні, серед виробників аналогічного обладнання, ТОВ «Укрелектроапарат» намагається забезпечити екологічність енергоспоживчого обладнання [21].

Підприємство успішно розробило та впровадило у серійне виробництво трансформаторів серії ЕКО дизайн. Трансформатори цієї серії виготовляються з покращеними екологічними характеристиками. Вони мають ряд конкурентних переваг. Це повній мірі відповідає усім вимогам до такого роду обладнання [21].

Сучасна технологічна база, унікальні виробничі потужності, високий технічний рівень організації виробництва, співпраця з провідними електротехнічними підприємствами світу, дозволяють випускати нові види продукції та вдосконалювати виробництво трансформаторів, розширюючи номенклатуру та сфери їх використання.

Основними напрямками діяльності ТОВ «Укрелектроапарат» є [21, 27, 28]:

- 1) виробництво електродвигунів, генераторів і трансформаторів;
- 2) виробництво електророзподільчої та контрольної апаратури;
- 3) професійно-технічна освіта;
- 4) інша допоміжна діяльність у сфері транспорту;
- 5) діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування;
- 6) дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук.

Конкурентними перевагами у діяльності товариства є [21]: надійне обладнання, потужне виробництво; сучасна науково-технічна база, досвідчена команда професіоналів.

Якість і надійність, виготовленого на підприємстві обладнання, повною мірою оцінили споживачі. Товариство співпрацює з близько 2400 споживачами. 3200 одиниць продукції виготовляється за рік. На ТОВ «Укрелектроапарат» запроваджена система забезпечення якості ISO-9001: 2015, яка дозволяє створити базу для покращення довіри до суб'єкта підприємництва з боку

споживачів, підтримувати на належному рівні якість продукції, що виготовляється. За понад шість десятиріч функціонування, продукція товариства поставлялася у понад 50 країн світу. На сьогодні ТОВ «Укрелектроапарат» з успіхом продовжує освоювати та розширювати нові ринки [21, 27, 28].

Стратегія подальшого розвитку ТОВ «Укрелектроапарат» передбачає вміле управління персоналом, виробничими процесами, фінансово-господарською діяльністю. Вісімдесят п'ять відсотків коштів, які вкладено у діяльність підприємства є власними коштами товариства. Це вказує на високий рівень його фінансової стабільності, незалежність від зовнішніх економічних чинників, покращення можливостей інтенсивного розвитку виробничої бази, посилення соціального захисту персоналу. Стабільність роботи ТОВ «Укрелектроапарат» сприяє подальшому його функціонуванню. дозволяє з оптимізмом дивитися в майбутнє.

Динамізм сучасного економічного життя передбачає проведення діагностування основних техніко-економічних показників [26]. Інформаційною базою для його проведення є фінансова звітність ТОВ «Укрелектроапарат» з 2013 р. по 2022 р. Динаміка цих показників узагальнена у таблицях з 2.1 по 2.4.

За даними таблиці 2.1, на ТОВ «Укрелектроапарат», впродовж досліджуваного періоду, відбувається скорочення у переважній більшості кількісних показників. Відбувається зростання витрат на гривню як товарної так і реалізованої продукції, вартості фондів та їх активної частини, фонду оплати праці і середньомісячної зарплати як працівника так і робітника. Значне скороченням як чистого доходу так і обсягу випуску продукції за одночасного зменшення собівартості продукції спричинило зростання витрат на гривню товарної та реалізованої продукції. Це в свою чергу призводить до зменшення розміру валового прибутку. Негативним моментом є уповільнення темпів зростання чистого прибутку і отримання чистого збитку у 2022 р. За стрімкого скорочення чисельності персоналу погіршується ефективність його використання. Одночасно відбувається зростання фонду оплати праці і його

середньомісячного рівня. Це пояснюється законодавчими змінами (рівнем мінімальної заробітної плати) та за значного скорочення чисельності працівників її рівень поступово зростає.

Таблиця 2.1 – Основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Укрелектроапарат» з 2013 р. по 2022 р.

Ч/ч	Показник	Одиниця виміру	Рік									
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Обсяг товарної продукції	тис. грн	611099	767880,6	498940	389061	591185	985317	923459	370064	476273	222215
2	Обсяг реалізованої продукції	тис. грн	610840	769940	501278	382031	576795	986778	888100,2	346636	444195	249874
3	Собівартість товарної продукції	тис. грн	368614	443635	438223	365908	498873	844475	717803,75	351293	481494	315454
4	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн	330883	389542	374568	317520	425850	757590	643951,5	300039	400418	241715
5	Валовий: прибуток (+), збиток (-)	тис. грн	279957	380398	126710	64511	150945	229188	244148,7	46597	43777	8159
6	Витрати на гривню товарної продукції	грн	0,603	0,578	0,878	0,940	0,844	0,857	0,777	0,949	1,011	1,420
7	Витрати на гривню реалізованої продукції	грн	0,542	0,506	0,747	0,831	0,738	0,768	0,725	0,866	0,901	0,967
8	Вартість ОВФ, в т. ч.:	тис. грн	55863	72285	79319	73330	86706	100280	101468	92014	85790	76356
	активна частина ОФ		38106	51264	50423	51592	64731	77992	67984	72427	66274	58244
9	Фондовіддача	грн	10,939	10,623	6,290	5,306	6,818	9,826	9,101	4,022	5,552	2,910
10	Машиновіддача	грн	16,037	14,979	9,895	7,541	9,133	12,634	13,583	5,109	7,186	3,815
11	Чисельність працівників	осіб	985	983	924	857	755	743	795	780	529	471
	Чисельність робітників		619	618	647	600	529	594	636	663	450	400
12	Середньорічний виробіток працівника	тис. грн/ особу	620	781	540	454	783	1326	1162	474	900	472
	робітника		987	1243	771	648	1118	1659	1452	558	1058	556
13	Середньомісячний виробіток працівника	грн/особу	51700	65097	44998	37832	65252	110511	96799	39537	75027	39316
	робітника		82270	103544	64263	54036	93129	138232	120998	46514	88199	46295
14	Фонд оплати праці працівників	тис. грн	55037	58522	50137	48580	66932	112184	95356,4	71415	86608	57557
	робітників		44030	16742	18155	19345	21561	89747	76285	57132	69286	46046
15	Середньомісячна зарплата працівника	грн	4656	4961	4522	4724	7388	12582	9995	7630	13643	10183
	робітника		5928	2258	2338	2687	3397	12591	9995	7181	12831	9593
16	Сума матеріальних затрат	тис. грн	265764	319167	319190	279481	381221	641276	545084,6	223041	345866	175843
17	Матеріаловіддача	грн	2,299	2,406	1,563	1,392	1,551	1,536	1,694	1,659	1,377	1,264
18	Чистий: прибуток (+), збиток (-)	тис. грн	197764	278222	66361	28729	121589	188530	185933,8	360	926	-46223

Таблиця 2.2 – Динаміка основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ «Укрелектроапарат» з 2013 р. по 2022 р.

Ч/ч	Показник	Темпи змін за роками, %									
		2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2013
1	Обсяг товарної продукції	125,66	64,98	77,98	151,95	166,67	93,72	40,07	128,70	46,66	36,36
2	Обсяг реалізованої продукції	126,05	65,11	76,21	150,98	171,08	90,00	39,03	128,14	56,25	40,91
3	Собівартість товарної продукції	120,35	98,78	83,50	136,34	169,28	85,00	48,94	137,06	65,52	85,58
4	Собівартість реалізованої продукції	117,73	96,16	84,77	134,12	177,90	85,00	46,59	133,46	60,37	73,05
5	Валовий: прибуток (+), збиток (-)	135,88	33,31	50,91	233,98	151,84	106,53	19,09	93,95	18,64	2,91
6	Витрати на гривню товарної продукції	95,78	152,02	107,08	89,72	101,57	90,69	122,12	106,50	140,42	235,34
7	Витрати на гривню реалізованої продукції	93,40	147,69	111,23	88,83	103,99	94,44	119,37	104,14	107,31	178,58
8	Вартість ОВФ, в т. ч.:	129,40	109,73	92,45	118,24	115,66	101,18	90,68	93,24	89,00	136,68
	активна частина ОФ	134,53	98,36	102,32	125,47	120,49	87,17	106,54	91,50	87,88	152,85
9	Фондовіддача	97,11	59,21	84,35	128,51	144,11	92,62	44,19	138,04	52,42	26,60
10	Машиновіддача	93,40	66,06	76,21	121,11	138,33	107,52	37,62	140,65	53,09	23,79
11	Чисельність працівників	99,80	94,00	92,75	88,10	98,41	107,00	98,11	67,82	89,04	47,82
	Чисельність робітників	99,84	104,69	92,74	88,17	112,29	107,07	104,25	67,87	88,89	64,62
12	Середньорічний виробіток одного працівника	125,91	69,13	84,07	172,48	169,36	87,59	40,84	189,77	52,40	76,05
	одного робітника	125,86	62,06	84,09	172,35	148,43	87,53	38,44	189,62	52,49	56,27
13	Середньомісячний виробіток одного працівника	125,91	69,13	84,07	172,48	169,36	87,59	40,84	189,77	52,40	76,05
	одного робітника	125,86	62,06	84,09	172,35	148,43	87,53	38,44	189,62	52,49	56,27
14	Фонд оплати праці працівників	106,33	85,67	96,89	137,78	167,61	85,00	74,89	121,27	66,46	104,58
	робітників	38,02	108,44	106,55	111,46	416,25	85,00	74,89	121,27	66,46	104,58
15	Середньомісячна зарплата одного працівника	106,55	91,14	104,47	156,39	170,32	79,44	76,33	178,82	74,64	218,71
	одного робітника	38,09	103,58	114,90	126,41	370,70	79,39	71,84	178,68	74,76	161,83
16	Сума матеріальних затрат	120,09	100,01	87,56	136,40	168,22	85,00	40,92	155,07	50,84	66,17
17	Матеріаловіддача	104,63	64,97	89,06	111,40	99,08	110,26	97,94	83,00	91,77	54,96
18	Чистий: прибуток (+), збиток (-)	140,68	23,85	43,29	423,23	155,06	98,62	0,19	257,22	-	-

Таблиця 2.3 – Абсолютне відхилення за основними показниками діяльності ТОВ «Укрелектроапарат» з 2013 р. по 2022 р.

Ч/ч	Показник	Одиниця виміру	Абсолютне відхилення за роками, (+,-)									
			2014-2013	2015-2014	2016-2015	2017-2016	2018-2017	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2013
1	Обсяг товарної продукції	тис. грн	156782	-268941	-109879	202125	394132	-61858	-553395	106209	-254058	-388884
2	Обсяг реалізованої продукції	тис. грн	159100	-268662	-119247	194764	409983	-98678	-541464	97559	-194321	-360966
3	Собівартість товарної продукції	тис. грн	75021	-5412	-72315	132965	345602	-126671	-366511	130201	-166040	-53160
4	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн	58659	-14974	-57048	108330	331740	-113639	-343913	100379	-158703	-89168
5	Валовий: прибуток (+), збиток (-)	тис. грн	100441	-253688	-62199	86434	78243	14961	-197552	-2820	-35618	-271798
6	Витрати на гривню товарної продукції	грн	- 0,03	0,30	0,06	- 0,10	0,01	- 0,08	0,17	0,06	0,41	1
7	Витрати на гривню реалізованої продукції	грн	- 0,04	0,24	0,08	- 0,09	0,03	- 0,04	0,14	0,04	0,07	0,43
8	Вартість ОВФ, в т. ч.:		16422	7034	-5989	13376	13574	1188	-9454	-6224	-9434	20493
	активна частина ОФ	тис. грн	13158	-841	1169	13139	13261	-10008	4443	-6153	-8030	20138
9	Фондовіддача	грн	- 0,32	- 4,33	- 0,98	1,51	3,01	- 0,72	- 5,08	1,53	- 2,64	- 8,03
10	Машиновіддача	грн	- 1,06	- 5,08	- 2,35	1,59	3,50	0,95	- 8,47	2,08	- 3,37	- 12,22
11	Чисельність працівників	осіб	-2	-59	-67	-102	-12	52	-15	-251	-58	-514
	Чисельність робітників		-1	29	-47	-71	65	42	27	-213	-50	-219
12	Середньорічний виробіток одного працівника	тис. грн/особу	161	-241	-86	329	543	-165	-687	426	-429	-149
	одного робітника		255	-471	-123	469	541	-207	-894	500	-503	-432
13	Середньомісячний виробіток одного працівника	грн/особу	13396	-20099	-7167	27421	45259	-13712	-57262	35490	-35711	-12384
	одного робітника		21274	-39281	-10227	39093	45103	-17234	-74484	41685	-41904	-35975
14	Фонд оплати праці працівників	тис. грн	3485	-8385	-1557	18352	45252	-16828	-23941	15193	-29051	2520
	робітників		-27288	1413	1190	2216	68186	-13462	-19153	12154	-23241	2016
15	Середньомісячна зарплата одного працівника	грн	305	-439	202	2664	5195	-2587	-2366	6014	-3460	5527
	одного робітника		-3670	81	348	710	9194	-2595	-2814	5650	-3238	3665
16	Сума матеріальних затрат	тис. грн	53403	23	-39709	101740	260055	-96191	-322044	122825	-170023	-89921
17	Матеріаловіддача	грн	0,11	- 0,84	- 0,17	0,16	- 0,01	0,16	- 0,03	- 0,28	- 0,11	- 1,04
18	Чистий: прибуток (+), збиток (-)	тис. грн	80458	-211861	-37632	92860	66941	-2596	-185574	566	-	-

Таблиця 2.4 – Відносне відхилення за основними показниками діяльності ТОВ «Укрелектроапарат» з 2013 р. по 2022 р.

Ч/ч	Показник	Відносне відхилення за роками, %									
		2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2013
1	Обсяг товарної продукції	25,66	-35,02	-22,02	51,95	66,67	-6,28	-59,93	28,70	-53,34	-63,64
2	Обсяг реалізованої продукції	26,05	-34,89	-23,79	50,98	71,08	-10,00	-60,97	28,14	-43,75	-59,09
3	Собівартість товарної продукції	20,35	-1,22	-16,50	36,34	69,28	-15,00	-51,06	37,06	-34,48	-14,42
4	Собівартість реалізованої продукції	17,73	-3,84	-15,23	34,12	77,90	-15,00	-53,41	33,46	-39,63	-26,95
5	Валовий: прибуток (+), збиток (-)	35,88	-66,69	-49,09	133,98	51,84	6,53	-80,91	-6,05	-81,36	-97,09
6	Витрати на гривню товарної продукції	-4,22	52,02	7,08	-10,28	1,57	-9,31	22,12	6,50	40,42	135,34
7	Витрати на гривню реалізованої продукції	-6,60	47,69	11,23	-11,17	3,99	-5,56	19,37	4,14	7,31	78,58
8	Вартість ОВФ, в т. ч.:	29,40	9,73	-7,55	18,24	15,66	1,18	-9,32	-6,76	-11,00	36,68
	активна частина ОФ	34,53	-1,64	2,32	25,47	20,49	-12,83	6,54	-8,50	-12,12	52,85
9	Фондовіддача	-2,89	-40,79	-15,65	28,51	44,11	-7,38	-55,81	38,04	-47,58	-73,40
10	Машиновіддача	-6,60	-33,94	-23,79	21,11	38,33	7,52	-62,38	40,65	-46,91	-76,21
11	Чисельність працівників	-0,20	-6,00	-7,25	-11,90	-1,59	7,00	-1,89	-32,18	-10,96	-52,18
	Чисельність робітників	-0,16	4,69	-7,26	-11,83	12,29	7,07	4,25	-32,13	-11,11	-35,38
12	Середньорічний виробіток одного працівника	25,91	-30,87	-15,93	72,48	69,36	-12,41	-59,16	89,77	-47,60	-23,95
	одного робітника	25,86	-37,94	-15,91	72,35	48,43	-12,47	-61,56	89,62	-47,51	-43,73
13	Середньомісячний виробіток одного працівника	25,91	-30,87	-15,93	72,48	69,36	-12,41	-59,16	89,77	-47,60	-23,95
	одного робітника	25,86	-37,94	-15,91	72,35	48,43	-12,47	-61,56	89,62	-47,51	-43,73
14	Фонд оплати праці працівників	6,33	-14,33	-3,11	37,78	67,61	-15,00	-25,11	21,27	-33,54	4,58
	робітників	-61,98	8,44	6,55	11,46	316,25	-15,00	-25,11	21,27	-33,54	4,58
15	Середньомісячна зарплата одного працівника	6,55	-8,86	4,47	56,39	70,32	-20,56	-23,67	78,82	-25,36	118,71
	одного робітника	-61,91	3,58	14,90	26,41	270,70	-20,61	-28,16	78,68	-25,24	61,83
16	Сума матеріальних затрат	20,09	0,01	-12,44	36,40	68,22	-15,00	-59,08	55,07	-49,16	-33,83
17	Матеріаловіддача	4,63	-35,03	-10,94	11,40	-0,92	10,26	-2,06	-17,00	-8,23	-45,04
18	Чистий: прибуток (+), збиток (-)	40,68	-76,15	-56,71	323,23	55,06	-1,38	-99,81	157,22	-	-

Зростання вартості фондів та їх активної частини за одночасного спаду виробництва характеризує покращення ефективності використання засобів праці. На ТОВ «Укрелектроапарат» погіршується ефективність використання матеріалів. Це прослідковується у вигляді скорочення матеріаловіддачі. Усе це негативно впливає на результати виробничого підприємства.

Позитивним моментом фінансової діяльності ТОВ «Укрелектроапарат» є отримання, протягом усього досліджуваного періоду, валового прибутку. Хоча з 2013 р. по 2021 р. діяльність виробничого підприємства була прибутковою, розмір чистого прибутку значно коливається. Найменше його значення було у 2020 р. 360 тис. грн, а у 2022 р. ТОВ «Укрелектроапарат» працювало зі збитком 46223 тис. грн. Валовий прибуток скоротився у 2020 р. та 2022 р. на 81 % і становив 8159 тис. грн у звітному році.

За інформацією таблиць з 2.1 по 2.4, на ТОВ «Укрелектроапарат», майже однаковими темпами, спостерігається коливання кількісних показників виробничо-господарської діяльності щодо обсягів товарної та реалізованої продукції (рисунок 2.1).

Рисунок 2.1 – Динаміка обсягів товарної та реалізованої продукції ТОВ «Укрелектроапарат»

За даними рисунка 2.1 та таблиць з 2.1 по 2.4 динаміка обсягів товарної та реалізованої продукції має однакову тенденцію. Обсяги скорочувалися з 2014 р. по 2016 р., з 2018 р. по 2020 р. та протягом звітнього року. Нарощування як виробничої так і збутової діяльності було з 2013 р. по 2014 р., з 2016 р. по 2018 р. та на 28 % у 2021 р. Значне скорочення обсягу товарної продукції на 60 % або на 553395 тис. грн відбулося у 2020 р. та на 53 % або 254058 тис. грн у звітному році. скорочувався значними темпами з 2016 р. по 2017 р. та з 2019 р. по 2020 р. – 2,77 % або на 5076,20 тис. грн. Нарощування виробничих потужностей відбувалося на 52 % і 67 % у 2017 р. та 2018 р. Досить невелике зростання обсягу випуску продукції спостерігаємо у 2021 р. на 106209 тис. грн або 29 %.

Аналогічні тенденції властиві зміні обсягу реалізованої продукції. Її суттєве зростання на 71 % або на 409983 тис. грн та на 51 % або на 194674 тис. грн відбувалося у 2018 р. та 2017 р. Усі інші періоди характеризуються його поступовим скороченням: на 35 % або на 268662 тис. грн у 2015 р., на 119247 тис. грн або на 24 % у 2016 р., на 23721 тис. грн або на 17,98 % у 2016 р., на 541464 тис. грн або на 61 % у 2020 р. та на 194321 тис. грн або на 44 % у 2021 р.

За увесь досліджуваний період загалом, на ТОВ «Укрелектроапарат», темпи скорочення обсягу товарної продукції (64 %) були більші за темпи уповільнення обсягу реалізованої продукції (59 %). Винятком стали лише 2014 р. та 2018 р., коли темпи зростання обсягу реалізації були трошки вищі за темпи приросту обсягу товарної продукції. Ці роки характеризуються покращенням збутової діяльності виробничого підприємства, оскільки воно спромоглося не лише реалізувати усю випущену продукцію, але і продати залишки нереалізованої продукції попередніх років. Однак, в усі інші періоди працівникам відділу збуту товариства з обмеженою відповідальністю доречно працювати наполегливіше, щоб його продукція знаходила свого споживача: укладати угоди з більш платоспроможними підприємствами, виходити на європейські і світові ринки.

За значного скорочення обсягу товарної (реалізованої) продукції та менш повільного собівартості продукції, на ТОВ «Укрелектроапарат» відбувається стрімке зменшення динаміки витрат на гривню товарної та реалізованої продукції (рисунок 2.2).

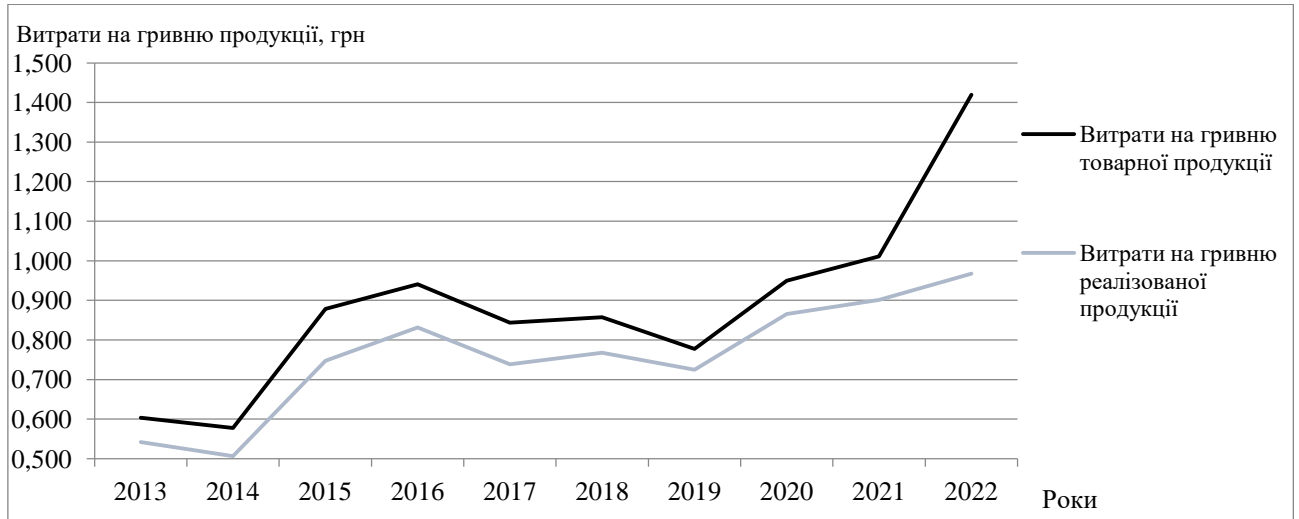

Рисунок 2.2 – Динаміка витрат на гривню товарної та реалізованої продукції

Графічне зображення, яке подано на рисунку 2.2 показує загальну тенденцію до певного перевищення витрат на одну гривню товарної продукції над витратами з однієї гривні реалізованої продукції. Ці витрати мали однакову зміну, проте у звітному році спостерігається стрімке зростання витрат з кожної гривні товарної продукції на 40 % порівняно з попереднім роком та у два рази за увесь аналізований період. Це негативно характеризує результати виробничої діяльності та пояснюється значним спадом виробництва за одночасного скорочення собівартості товарного випуску.

Визначальним у діяльності виробничого підприємства є аналіз наявного персоналу (рисунок 2.3) та ефективності його використання на ТОВ «Укрелектроапарат» (рисунок 2.4).

За рисунком 2.3, на ТОВ «Укрелектроапарат», чисельність як працівників так і робітників з 2013 р. по 2020 р. поступово скорочується, а протягом останніх двох років відбувається її стрімке скорочення. Це негативно

позначається на результатах господарської діяльності і призводить до спаду обсягу випуску і реалізації продукції.

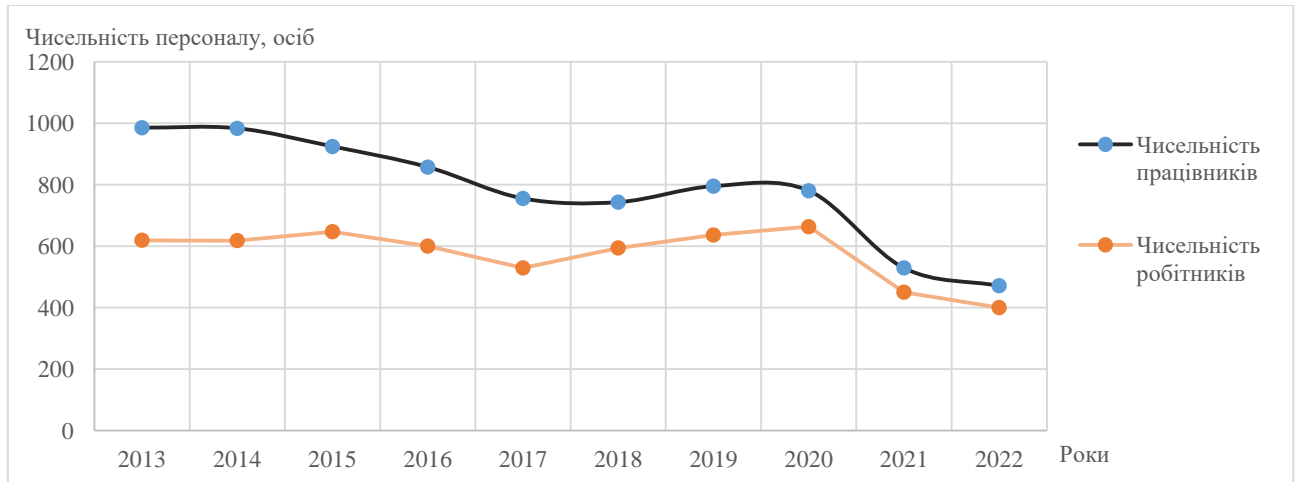

Рисунок 2.3 – Динаміка чисельності персоналу ТОВ «Укрелектроапарат»

За увесь досліджуваний періоду чисельність працівників зменшилась на половину і становила у 2022 р. 471 особу, а чисельність робітників зменшилась на 35 % до 400 осіб.

Таке скорочення персоналу за одночасного спаду виробництва призвело до погіршення ефективності його використання (рисунок 2.4).

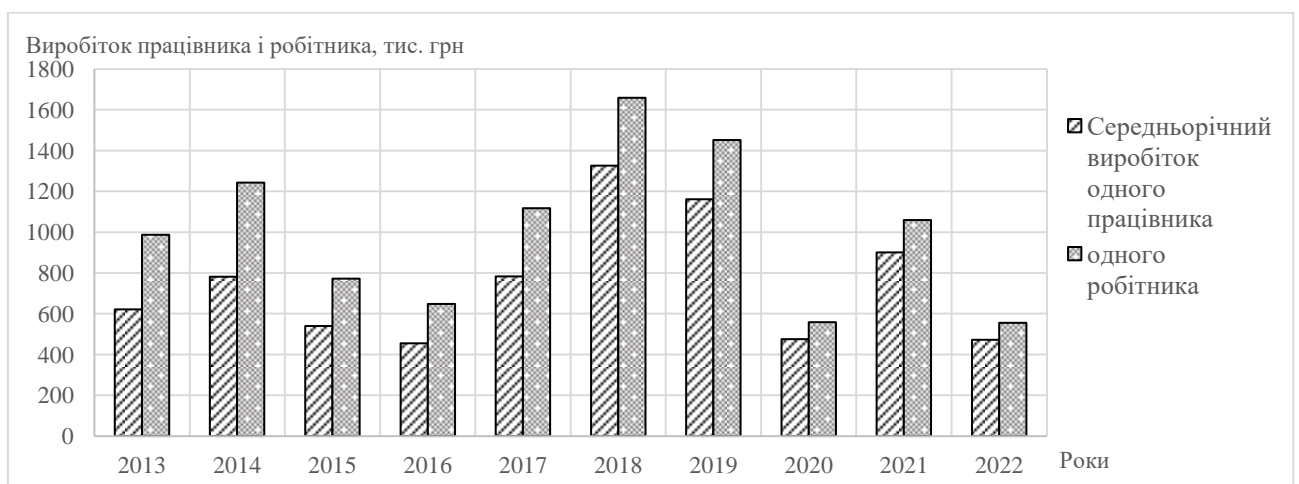

Рисунок 2.4 – Динаміка продуктивності праці одного працівника та робітника

Позитивним моментом у діяльності підприємства, у досліджуваному періоді, є певне переважання розміру як середньорічного так і середньомісячного виробітку одного робітника над продуктивністю праці одного працівника. Це пояснюється значним впливом праці робітників на результати господарського процесу ТОВ «Укрелектроапарат» та високою їх питомою вагою у складі персоналу. За графічним поданням (рисунок 2.4), зміна цих показників (зростання з 2013 р. по 2014 р., з 2017 р. по 2018 р. та у 2021 р. стрімке скорочення у 2022 р.) викликано спадом виробництва, зміною питомої ваги робітників у загальній чисельності працівників, кількістю днів, яка була відпрацювала ними та з тривалістю робочої зміни.

Вмотивованість персоналу до покращення результатів роботи характеризується рівнем заробітної плати та сумою премій, які вони отримують. Через значне скорочення обсягів випуску продукції та зменшення фінансових результатів система матеріального стимулювання на ТОВ «Укрелектроапарат» не працює. На рисунку 2.5 представлена динаміка зміни середньомісячної заробітної плати одного працівника та робітника виробничого підприємства.

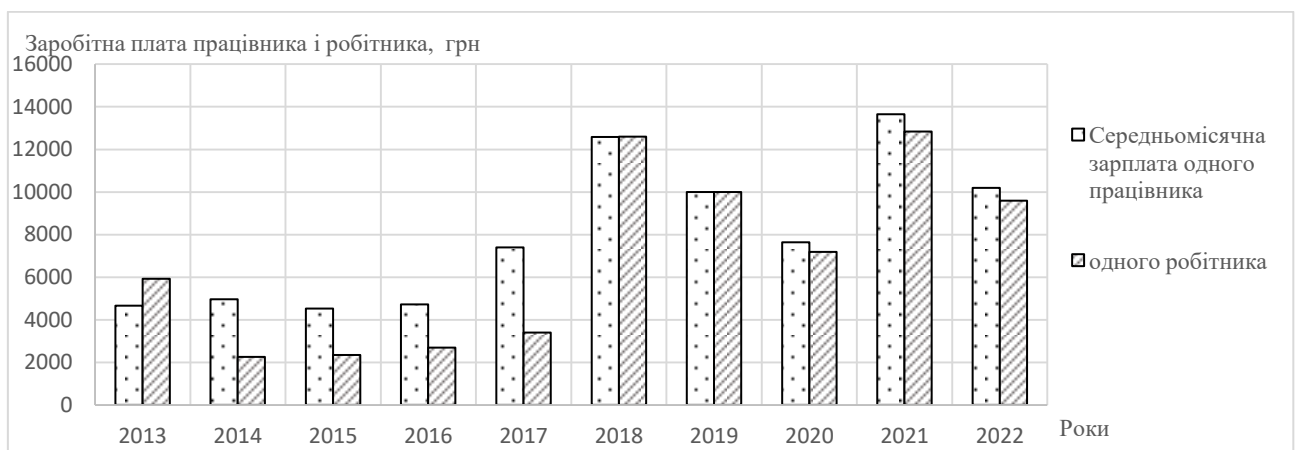

Рисунок 2.5 – Динаміка середньомісячної зарплати персоналу

З рисунку 2.5 прослідковується загальна тенденція зростання рівня середньомісячної зарплати як одного працівника так одного робітника з 2016 р.

по 2018 р. та у 2021 р. Це було викликано збільшенням фонду оплати праці, покращенням умов праці, кращою якістю роботи персоналу та підвищення рівня мінімальної заробітної плати на виробничому підприємстві. Більша заробітна плата у працівників, з 2014 р. по 2017 р. та протягом останніх трьох років, пояснюється особливостями оплати праці на ТОВ «Укрелектроапарат».

Найвищий рівень заробітної плати був у 2021 р. та у 2018 р.: 13643 грн і 12582 грн відповідно для одного працівника і 12831 грн та 12591 грн відповідно для робітника. У звітному році, рівень заробітної плати скоротився на 3460 грн для працівника і на 3238 грн для одного робітника. У 2022 р. заробітна плата одного працівника становить 10183 грн, а одного робітника 9593 грн. Це не є достатнім для персоналу щоб мотивувати його до кращих результатів роботи. Тому адміністрації ТОВ «Укрелектроапарат» варто вжити заходів для її підвищення.

Традиційно, ефективність роботи персоналу виробничого підприємства оцінюється шляхом порівняння темпів приросту середньомісячного виробітку і заробітної плати (рисунок 2.6 та таблиця 2.5).

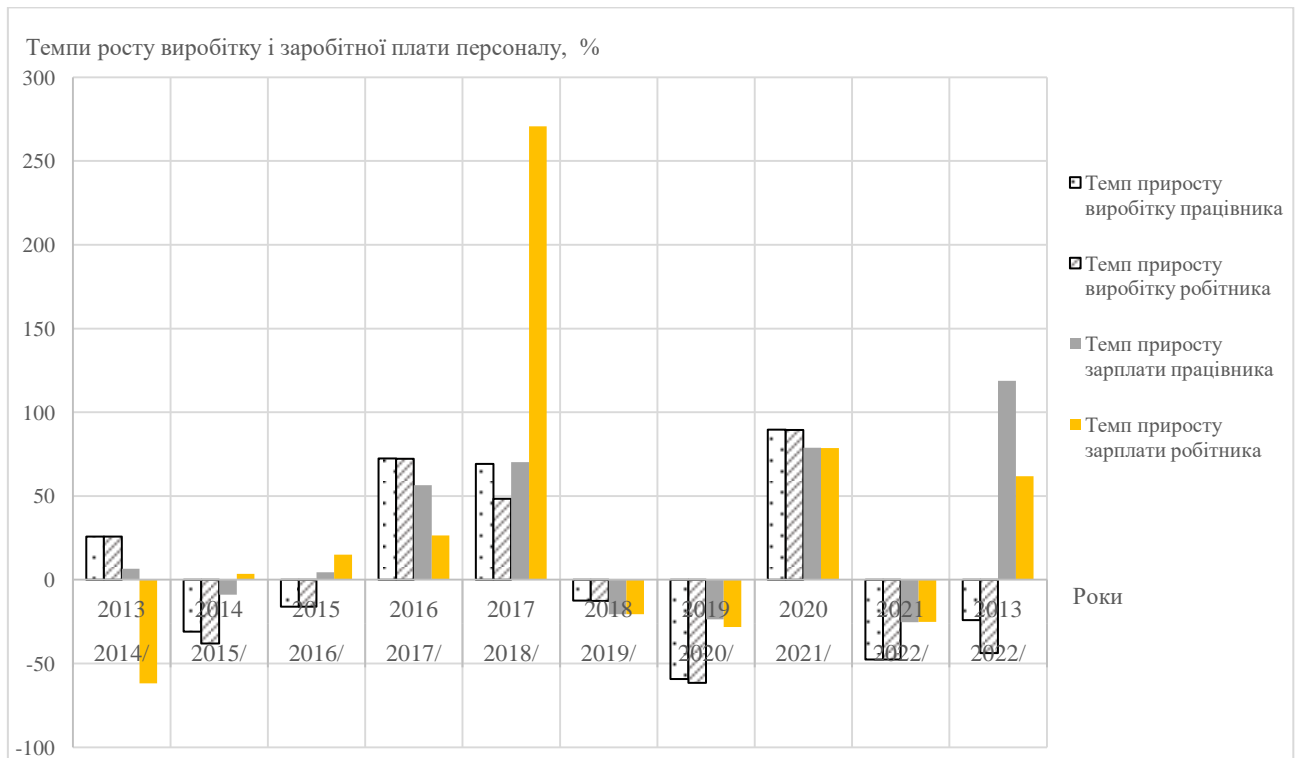

Рисунок 2.6 – Темпи приросту середньомісячного виробітку і заробітної плати працівника та робітника ТОВ «Укрелектроапарат»

Таблиця 2.5 – Зміна виробітку та заробітної плати персоналу

Середньомісячний показник	Темпи приросту за роками, %									
	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2013
виробіток працівника	25,91	-30,87	-15,93	72,48	69,36	-12,41	-59,16	89,77	-47,60	-23,95
виробіток робітника	25,86	-37,94	-15,91	72,35	48,43	-12,47	-61,56	89,62	-47,51	-43,73
зарплата працівника	6,55	-8,86	4,47	56,39	70,32	-20,56	-23,67	78,82	-25,36	118,71
зарплата робітника	-61,91	3,58	14,90	26,41	270,70	-20,61	-28,16	78,68	-25,24	61,83

За даними таблиці 2.5 та рисунком 2.6, у 2014 р., 2017 р. та 2021 р. темпи приросту продуктивності праці дещо випереджали зростання заробітної плати як працівника так і робітника. Це характеризує більш продуктивну роботу персоналу виробничого підприємства. При цьому слід пам'ятати, що низький рівень заробітної плати призводить до значної плинності кадрів і соціальних конфліктів. Негативним моментом є від'ємне значення цих показників з 2014 р. по 2016 р., з 2019 р. по 2020 р. та у 2022 р. порівняно з попереднім роком. Воно характеризує погіршення ефективності роботи персоналу ТОВ «Укрелектроапарат». Однак у 2018 р. та з 2013 р. по 2022 р. темпи росту заробітної плати були вищі за зміну виробітку, що позитивно характеризує результативність застосування персоналу. Проте, менеджменту виробничого підприємства варто подумати про підвищення її рівня.

Досить важливу роль у діяльності ТОВ «Укрелектроапарат» належить забезпеченості виробничого процесу засобами праці. Динаміка основних фондів на виробничому підприємстві подана на рисунку 2.7.

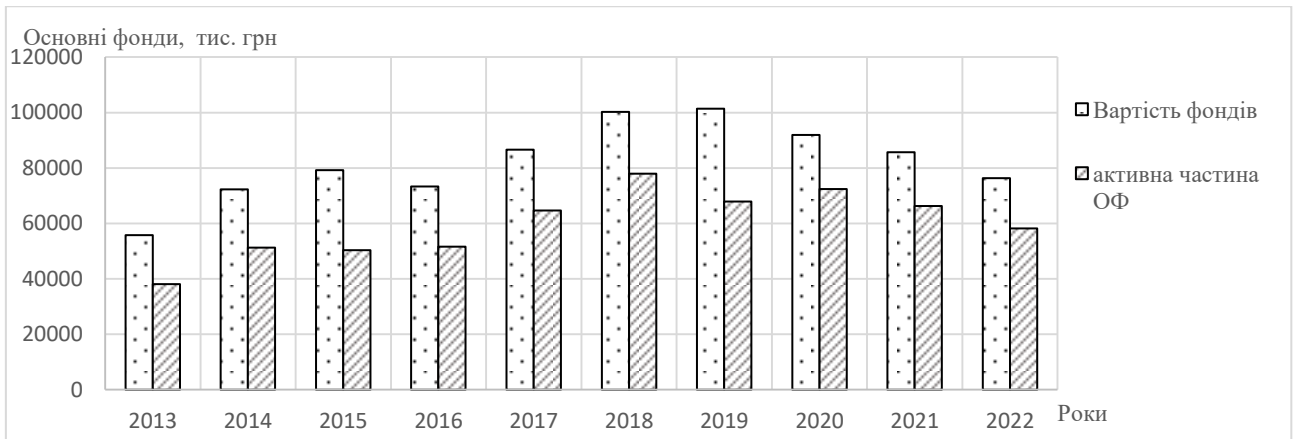

Рисунок 2.7 – Динаміка вартості основних фондів та їх активної частини

Як видно за рисунком 2.7, впродовж досліджуваного періоду, на виробничому підприємстві відбувається певне зростання вартості основних виробничих фондів на 37 %, та їх частки, яка безпосередньо приймає участь у виробничому процесі майже на половину. Зростання вартості фондів і їх активної частини відбувалося лише у 2014 р. та за період з 2016 р. по 2018 р. В усі інші періоди відбувається скорочення середньорічної вартості основних фондів і їх активної частини.

Переважає зростає (на 11,83%) і питома вага активної частини основних виробничих фондів з 68 % у 2013 р. до 76 % у 2022 р. Скорочення питомої ваги відбулося у 2015 р. на 7,0 п., у 2019 р. на 11 п. та на 1,46 п. та 0,97 п. впродовж двох останніх роки. Усе це позначається на зміні ефективності використання фондів виробничого підприємства (рисунок 2.8).

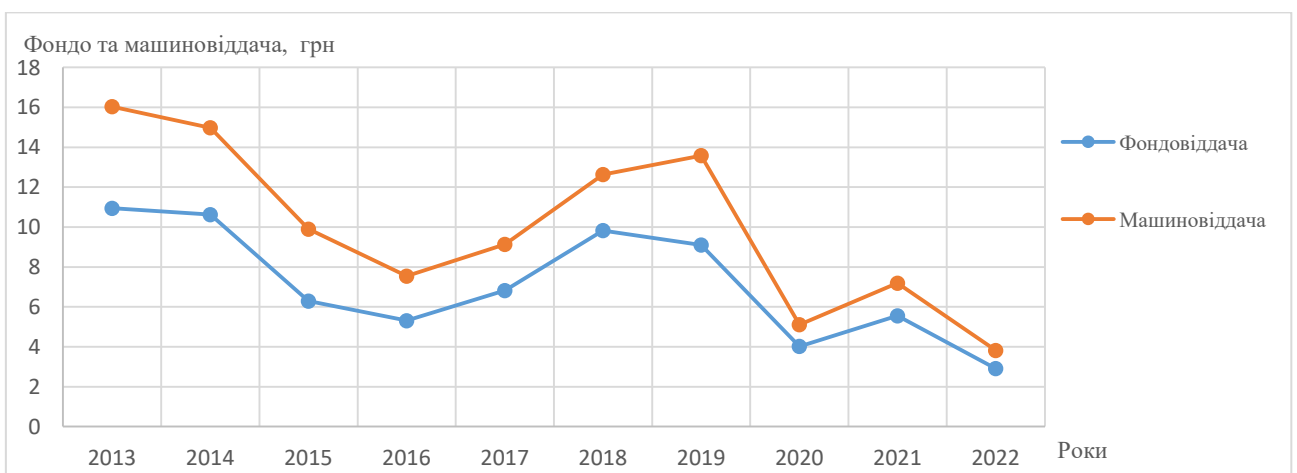

Рисунок 2.8 – Зміна фондо- та машиновіддачі на виробничому підприємстві

За рисунком 2.8, на ТОВ «Укрелектроапарат», за невеликої вартості основних фондів щодо обсягу товарної продукції досить високий рівень як фондовіддачі у 2013 р. (10,94 грн), у 2018 р. (9,83 грн) та у 2021 р. (5,55 грн) так і машиновіддачі у 2013 р. (16,04 грн), 2019 р. (13,58 грн), 2021 р. (7,19 грн). графічне зображення на рисунку 2.8 ілюструє поступове зростання рівня як фондо- так машиновіддачі відбувалось з 2016 р. по 2018 р. та у 2021 р. щодо попереднього року на 38,04 % та 40,65 % відповідно. В усі інші періоди відбувається скорочення розміру цих показників, що вказує на погіршення ефективності використання основних виробничих фондів на ТОВ «Укрелектроапарат». Зокрема, найбільше скорочення рівня як фондо- так і машиновіддачі відбулося у 2020 р. на 55,81 % і 62,38 %, у 2022 р. на 47,58 % та 46,91 % відповідно до попереднього року. Протягом аналізованих періодів сталося суттєве зниження рівня фондовіддачі на 73,40 % та машиновіддачі – на 76,21 %. Усе це вказує на погіршення ефективності використання засобів праці, тому менеджменту виробничого підприємства слід домогтися його покращення.

Для безперервного процесу виробництва варто забезпечити злагоджену роботу щодо матеріально-технічного забезпечення ТОВ «Укрелектроапарат». Динаміка вартості матеріальних запасів подана на рисунку 2.9.

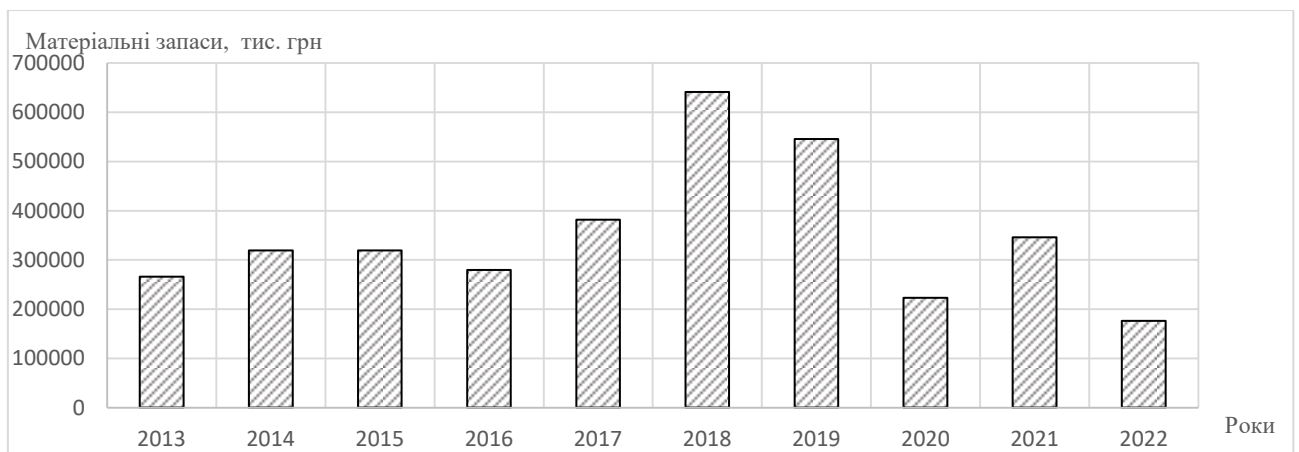

Рисунок 2.9 – Динаміка вартості матеріальних запасів ТОВ «Укрелектроапарат»

Як свідчить графічне зображення на рисунку 2.9 на виробничому підприємстві відбувається коливання динаміки вартості матеріальних запасів. Загалом вона зменшилась лише на 34 % або на 89921 тис. грн. Впродовж досліджуваного періоду відбувається коливання цього показника: з 2013 р. по 2015 р. вартість матеріалів зростає, у 2016 р. вона зменшується на 12,44 %, надалі стрімко зростає у 2017 р. на 36,4 % та на 68,22 % у 2018 р. У подальшому відбувається її поступове скорочення: на 15 % у 2019 р., на 59 % та 55 % у 2020 р. та 2021 р. та на 49 % у наступному році. Усе це позначається на динаміці ефективності їх використання (рисунок 2.10).

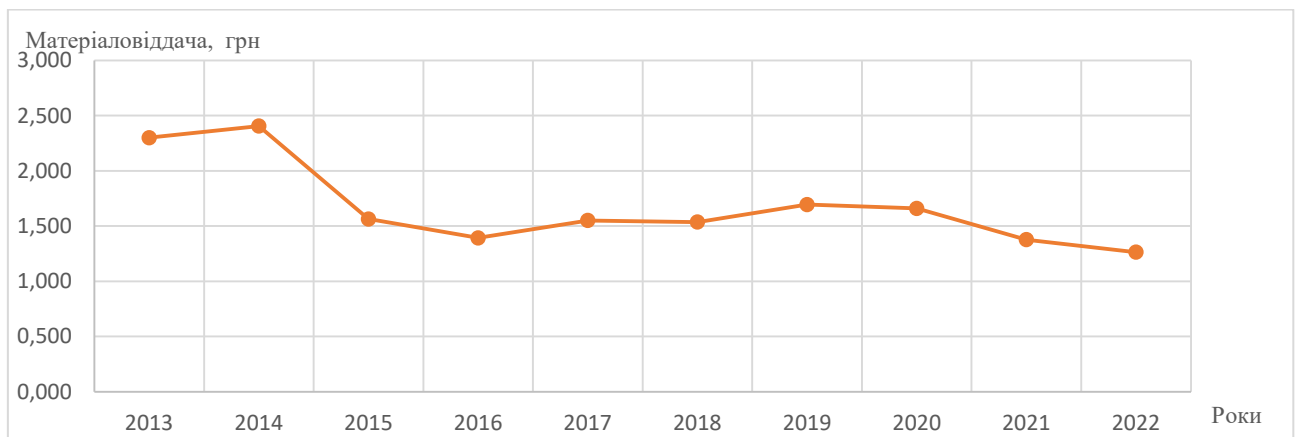

Рисунок 2.10 – Динаміка матеріаловіддачі ТОВ «Укрелектроапарат»

Поряд зі стрімким скороченням обсягу товарної продукції та вартості матеріальних запасів на ТОВ «Укрелектроапарат» відбувається скорочення матеріаловіддачі. Це наочно видно на рисунку 2.10. Що вказує на погіршення ефективності використання матеріалів на виробничому підприємстві.

Рівень матеріаловіддачі зростає у 2014 р., у 2017 р. та 2019 р. на 4,63 %, 11,40 % та 10,26 % відповідно. В усі інші періоди вона скорочується: досить суттєво у 2015 р. на 35 %, у 2021 р. на 17 % та у 2022 р. на 8,23 % порівняно до

попереднього року. З 2013 р. по 2022 р. відбувається суттєве скорочення матеріаловіддачі на 45 %, що вказує на погіршення ефективності використання матеріальних ресурсів у досліджуваній період.

Кінцевим фінансовим результатом роботи будь-якого, у тому числі і виробничого підприємства є чистий фінансовий результат. Діяльність ТОВ «Укрелектроапарат» впродовж досліджуваного періоду була прибутковою (крім звітнього року), що підтверджує розмір валового (рисунок 2.11) та чистого (рисунок 2.12) прибутку.

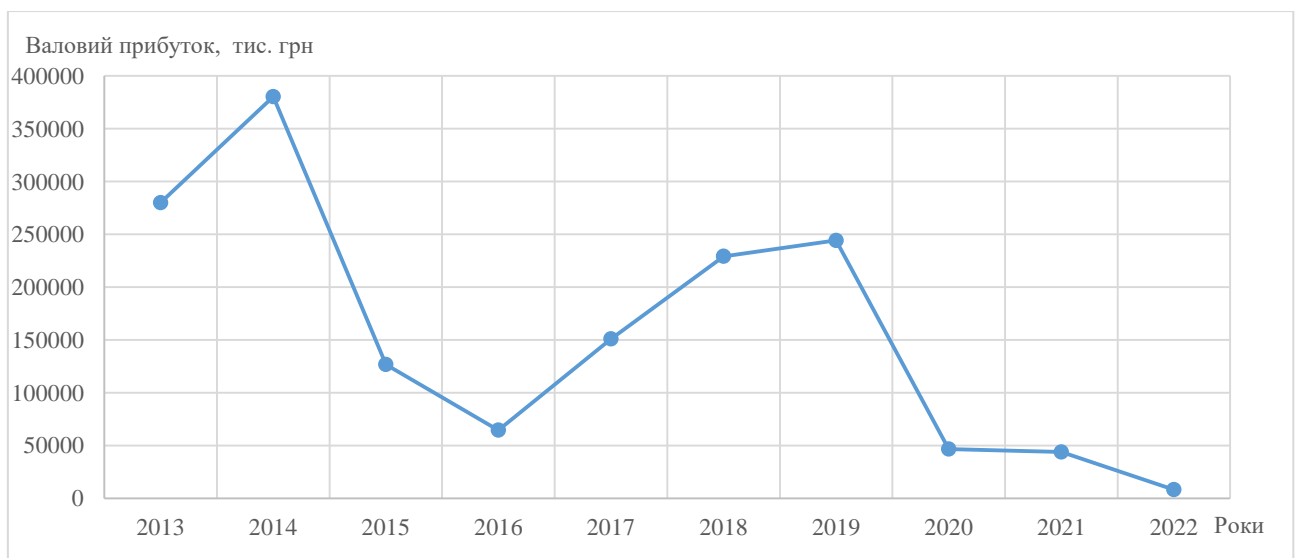

Рисунок 2.11 – Динаміка валового прибутку виробничого підприємства

За рисунком 2.11 наочно прослідковується тенденція до загального скорочення розміру валового прибутку. За рисунком видно його зростання з 2013 р. по 2014 р. на 36 % та стрімкого збільшення з 2016 р. по 2019 р.: на 134 % у 2017 р., надалі темпи зростання уповільнилися – на 52 % у 2018 р. та лише на 7 % у 2019 р. Однак, з 2015 р. по 2016 р. (на 67 % та 49 % відповідно) та протягом останніх трьох років його розмір значно скоротився (на 81 %, на 6 % та на 81 % відповідно). Це скорочення пояснюється загальним спадом обсягу реалізації продукції та зменшенням собівартості реалізованої продукції. Не вдалося виправити ситуацію і у звітному році, оскільки ТОВ

«Укрелектроапарат» отримало валового прибутку у розмірі 8159 тис. грн, що на 81,36 % менше за значення у попередньому році та на 97,09 % щодо 2013 р.

Схожа ситуація відбувається щодо зміни чистого прибутку ТОВ «Укрелектроапарат». Відмінність полягає лише у даних звітного року, коли виробниче підприємство отримало збиток в розмірі 46223 тис. грн. Графічного подання його динаміки зображено на рисунку 2.12.

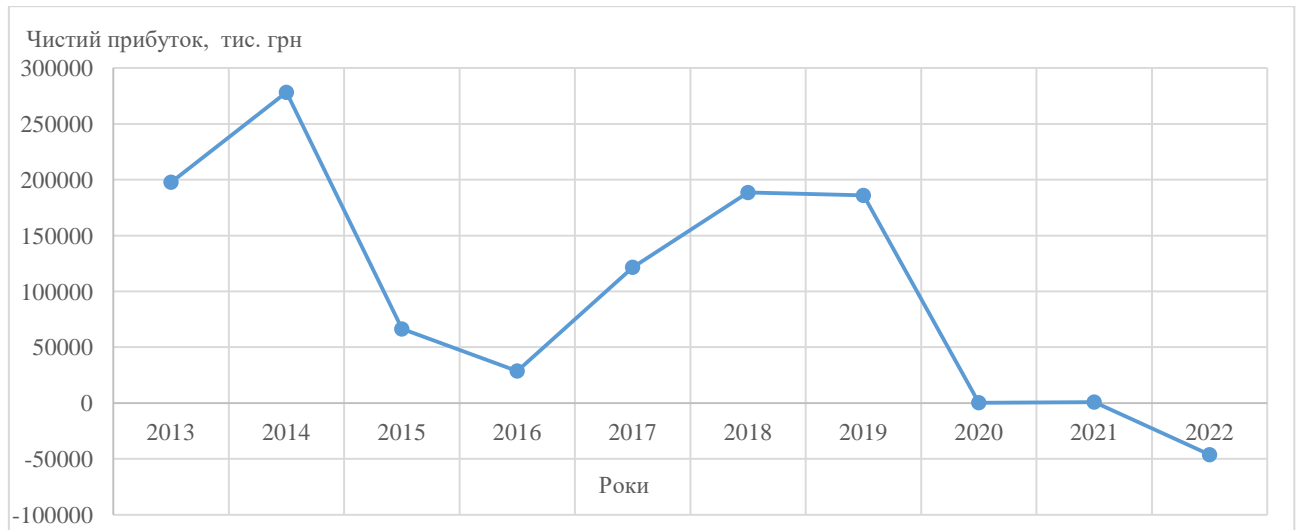

Рисунок 2.12 – Зміна чистого фінансового результату ТОВ «Укрелектроапарат»

Традиційно, кінцевим фінансовим результатом роботи будь-якого підприємства є чистий прибуток чи то збиток. Позитивне значення вказує на отримання прибутку, а від’ємне – на збиток. Порівнявши зображення на рисунках 2.11 та 2.12, прослідковується однакова тенденція зміни як валового так і чистого прибутків. Проте, у 2022 р. ТОВ «Укрелектроапарат» отримало збиток. Цьому передувало скорочення його розміру на 99,81 % у 2020 р. та стрімке зростання на 157,22 % у 2021 р. Розірвання виробничих зв’язків, початок військової агресії призвели до отримання збитку. Чистий прибуток значно коливався протягом досліджуваного періоду. Його зростання спостерігалось з 2013 р. по 2014 р. на 40,68 %, з 2016 р. по 2017 р. він збільшився у три рази, наступного року – на 55,06 %.

Таким чином, на ТОВ «Укрелектроапарат», за останніх десять років, спостерігається тенденція до зменшення значення за більшістю показниками. Це вказує на не результативну діяльність виробничого підприємства. За аналізований період відбувається зростання фонду оплати праці та середньомісячної заробітної плати персоналу, витрат з кожної гривні чистого доходу, вартості основних фондів та їх активної частини. Усі інші показники кількісного і якісного характеру мають тенденцію до зменшення. Це стосується спаду виробництва і реалізації продукції, валового та чистого фінансового результату, чисельності персоналу та ефективності його використання, фондо і машиновіддачі, вартості матеріальних ресурсів та матеріаловіддачі. Скорочення собівартості товарної та реалізованої продукції вказує на оптимальність їх використання та позитивно характеризує діяльність виробничого підприємства. Невдалим моментом також слід вважати отримання збитку у звітному році. Тому адміністрації ТОВ «Укрелектроапарат» слід детально проаналізувати виявлені недоліки у роботі виробничого підприємства та спробувати виправити ситуацію в майбутньому. Стрімке скорочення виробничої програми потребує більш детального її аналізу, що і буде зроблено у наступному підрозділі магістерської роботи.

2.2 Аналіз обсягів виробництва та реалізації продукції підприємства

ТОВ «Укрелектроапарат» переважно спеціалізується на виготовленні [12]:

- різних типів трансформаторів (масляних та сухих);
- комплектних трансформаторних підстанцій потужністю від 10кВт до 2500 кВт;
- трансформаторів і реакторів для електровозів та електропоїздів;

- трансформаторів для живлення заглибних насосів при видобутку нафти;
- спеціальних трансформаторів малої потужності;
- камер збірних і щитів однобічного обслуговування;
- газорегуляторних пунктів блочної конструкції;
- котлів центрального опалення.

Товариством загалом випускається понад 22 видів, 850 модифікацій трансформаторів, комплектних трансформаторних підстанцій потужністю від 10 кВт до 8000 кВт, що активно застосовуються у комунальному господарстві, аграрному комплексі, на залізничному транспорті, нафтових та газових родовищах, у промисловості, при облаштуванні міських новобудов, ліній метро, промислового котельного устаткування та газо регуляторних пунктів блочної конструкції [21].

З поміж силових трансформаторів значна увага приділяється виробництву сухих трансформаторів модифікації «Геофоль», які комплектуються обмотками, виготовленими за ліцензією фірми «Siemens» та трансформаторів з ізоляцією «Номекс» власного виробництва. Низький рівень шуму, абсолютна безпека експлуатації, висока надійність і екологічна чистота цих виробів дозволяють використати їх безпосередньо в культурних і суспільних установах, спортивних спорудах, житлових будинках і ділових центрах [27, 28].

Протягом останніх років структура виробництва продукції ТОВ «Укрелектроапарат» має наступний вигляд (рисунок 2.13) [28].

Рисунок 2.13 – Динаміка виробництва основних видів продукції
ТОВ «Укрелектроапарат»

2400 постійних клієнтів та 3200 одиниць продукції у рік характеризує позитивні сторони діяльності товариства [27, 28].

За 2022 р. виготовлено продукції в діючих цінах підприємства на суму 222215 тис. грн (таблиця 2.6), а в порівняних цінах на 01.01.2022 р. – на суму 157168 тис. грн, або на 32,4 % менше ніж за минулий рік. У 2021 р. обсяг товарної продукції в діючих цінах товариства становив 476273 тис. грн, а в порівняних цінах на 01.01.2021 р. – 431200 тис. грн, що на 28,7 % більше за обсяг 2020 р.

Аналіз темпів росту випуску продукції ТОВ «Укрелектроапарат» за основною номенклатурою подано у таблиці 2.6 [27].

Таблиця 2.6 – Динаміка випуску продукції ТОВ «Укрелектроапарат» в натуральному вираженні з 2020 р. по 2022 р.

Найменування видів продукції	Випуск продукції за роками, шт.			Темпи росту за роками, %		
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
Трансформатори електричні	1161	1676	952	44,36	- 43,20	- 18,00
КТП	93	114	70	22,58	- 38,60	- 24,73
Щити одностороннього обслуговування (ЩО)	41	73	44	78,05	- 39,73	7,32
Камери стаціонарного обслуговування (КСО)	49	101	38	106,12	- 62,38	- 22,45

За даними таблиці 2.6 видно, що у 2021 р. відбулося зростання випуску продукції за усіма її основними видами. Найбільше зросло виробництво камер стаціонарного обслуговування (КСО) в 2,1 рази, на 78,05 % збільшилось виробництво щитів одностороннього обслуговування (ЩО) та на 44,36 % електричних трансформаторів. Проте, у наступному році спостерігається обернена ситуація, яка характеризується значним спадом виробництва: на 62,38 % КСО, 43,2 % електричних трансформаторів та майже на однакову величину (39 %) КТП і ЩО. За три останніх роки відбувалось переважно

скорочення обсягів виробництва усіх видів продукції товариства. Як виняток, позитивна динаміка ЩО на 7,32 % у 2022 р. щодо 2020 р.

Впродовж 2022 р. ТОВ «Укрелектроапарат» реалізувало продукції на 249,9 млн. грн, у тому числі експортувало за межі України 51961,6 тис. грн: в білорусь – 79,8 % або 41464,7 тис. грн, Молдову – 20,8 % або 3275,4 тис. грн, Литву – 7,8 % або 4033,5 тис. грн, Азербайджан – 6,1 % або 3188 тис. грн. Дещо вищі обсяги реалізації були у 2021 р. – 444,2 млрд. грн, утому числі на експорт – 295,4 млрд. грн, що становило 66,5 % від загального обсягу продажу [12, 27, 28].

Основними споживачами продукції ТОВ «Укрелектроапарат» є енергорозподільчі компанії, металургійні комбінати, новобудови, компанії по обслуговуванню залізничного транспорту та нафтогазового комплексу [21].

Товариство з обмеженою відповідальністю функціонує на ринках України, Азербайджану, Алжиру, Вірменії, Казахстану, Литви, Молдови, Таджикистану та інших країн. Основними партнерами ТОВ «Укрелектроапарат» є підприємства, логотипи яких зображені на рисунку 2.14 [28].

Рисунок 2.14 – Основні партнери ТОВ «Укрелектроапарат»

Основними конкурентами ТОВ «Укрелектроапарат» є [12, 21, 28]:

1) в Україні - АТ «Електроград», м. Кривий Ріг; ТОВ «АВМ Ампер», м. Кременчук; Криворізький завод електротехнічних виробів; Приватне акціонерне товариство «Запоріжтрансформатор», м. Запоріжжя; ПрАТ «Завод малогабаритних трансформаторів», м. Запоріжжя; ТОВ «ЗАТ ЕРГО» м. Обухів;

2) в країнах СНД – Мінський електротехнічний завод ім. Козлова; АТ «Чирчинський трансформаторний завод»; АТ «Алттранс», м. Барнаул.

Для утримання певної частки ринку збуту електротехнічної продукції і можливості закріпитися на нових сегментах ринку, на ТОВ «Укрелектроапарат» проводяться маркетингові дослідження щодо вивченню попиту на продукцію. Одночасно проводяться роботи з проектними організаціями для включення продукції товариства у будівельні проекти з побудови, реконструкції та відновлення споруд, які зазнали шкоди внаслідок російської агресії. Систематично проводяться рекламні заходи з метою популяризації продукції товариства. ТОВ «Укрелектроапарат» приймає участь у вітчизняних та закордонних спеціалізованих виставках.

Проаналізуємо динаміку випуску та реалізації продукції виробничого підприємства на основі даних таблиць 2.7 та 2.8.

Інформація, яка подана у таблицях 2.7 та 2.8 доводить процес загального скорочення виробничого процесу та процесу реалізації продукції, як загалом по підприємству так і в розрізі її окремих видів продукції.

Найбільш значного спаду виробництва ТОВ «Укрелектроапарат» отримало у 2020 р. на 60 % та у 2021 р. 53,34 %. Одночасно обсяг реалізації скоротився у цей період на 61 % та 44 % відповідно. Нарощування обсягів товарної і реалізованої продукції відбувалося лише у 2021 р. щодо попереднього року на 28,7% та 28,14 % відповідно. Аналогічна тенденція спостерігається і щодо основних видів продукції, яку виготовляє та реалізовує виробниче підприємство.

Проаналізуємо динаміку структури товарного випуску та реалізації продукції ТОВ «Укрелектроапарат» за допомогою таблиць 2.9 та 2.10.

За даними таблиці 2.9 прослідковується така тенденція: протягом усього аналізованого періоду у структурі товарного випуску і відповідно і реалізації продукції переважали трансформатори електричні. Слід зазначити, що ТОВ «Укрелектроапарат» спеціалізується на їх випуску. Їх питома вага коливалась від 92,06 % у 2008 р. до 56,55 % у 2022 р. Таке скорочення структури випуску

продукції викликано потребами ринку і внутрішніми можливостями підприємства. Друге місце за структурою виробництва займають комплексні трансформаторні підстанції (КТП). Їх питома вага навпаки зросла у виробництві продукції ТОВ «Укрелектроапарат» з 5,16 % у 2008 р. до 43,45 % у звітному році щодо попереднього року. Аналогічні зміни відбуваються і у структурі реалізації продукції виробничого підприємства. Переважання питомої ваги реалізації електричних трансформаторів протягом усього досліджуваного періоду викликано зростаючим попитом на них. Їх структура становила 92,34 % у 2008 р. і майже не змінювалась до 2016 р., коли питома вага скоротилась майже на 15 % і становила 79,47 %. Такого рівня вона досягла і у звітному році щодо попереднього. А питома вага КТП навпаки збільшилась з 5,18 % у 2008 р. до 17,69 % у 2022 р. щодо 2021 р. Усі інші види продукції мають не великий відсоток у структурі як виробництва так і реалізації продукції.

Таблиця 2.7 – Зміни обсягу виробництва та реалізації продукції ТОВ «Укрелектроапарат»

Назва показника	Абсолютне значення за роками, тис. грн														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Товарна продукція, в т. ч.:	394689	179154	241025	256783	254012	611099	767881	498940	389061	591185	975392	923459	370064	476273	222215
Трансформатори електричні	363339	149512	220467	234295	232064	571228	739753	469495	337612	564189	858283	789654	249456	342134	125654
КТП	20362	19386	9025	9256	9058	30089	22646	21536	45322	26996	117109	133805	120608	134139	96561
Газорозподільчі пункти	1326	1255	2040	3445	3545	3309	2048	2534	4699	-	-	-	-	-	-
Щити одностороннього обслуговування	3368	3198	3787	3760	3313	1297	1089	1918	1427	-	-	-	-	-	-
Камери стаціонарного обслуговування	6294	5803	5706	6027	6032	5176	2345	3456	-	-	-	-	-	-	-
Реалізована продукція, в т. ч.:	393463	178079	239518	244659	253295	610840	769940	501278	382031	576795	986778	888100	346636	444195	249874
Трансформатори електричні	363339	149512	220467	234295	232064	551670	735370	466907	303597	515161	823107	785847	285123	364654	198456
КТП	20362	19386	9025	9256	9058	45697	29840	26132	61781	43181	156562	83331	58711	71968	44191
Газорозподільчі пункти	5934	4889	5488	1108	10145	11345	1870	6312	4340	-	-	17890	2345	7134	7089
Щити одностороннього обслуговування	3192	3283	3546	-	1456	1342	994	1749	1318	-	-	-	-	-	-
Камери стаціонарного обслуговування	636	1009	992	-	572	786	1867	177	10995	18453	7110	1032	457	439	138

Таблиця 2.8 – Темпи зміни обсягу виробництва та реалізації продукції ТОВ «Укрелектроапарат»

Назва показника	Темпи змін за роками, %													
	2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010	2012/ 2011	2013/ 2012	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
Товарна продукція, в т. ч.:	-54,61	34,54	6,54	-1,08	140,58	25,66	-35,02	-22,02	51,95	64,99	-5,32	-59,93	28,70	-53,34
Трансформатори електричні	-58,85	47,46	6,27	-0,95	146,15	29,50	-36,53	-28,09	67,11	52,13	-8,00	-68,41	37,15	-63,27
КТП	-4,79	-53,45	2,56	-2,14	232,18	-24,74	-4,90	110,44	-40,44	333,80	14,26	-9,86	11,22	-28,01
Газорозподільчі пункти	-5,35	62,55	68,87	2,90	-6,66	-38,10	23,72	85,44	-	-	-	-	-	-
Щити одностороннього обслуговування	-5,05	18,42	-0,71	-11,89	-60,85	-16,05	76,15	-25,61	-	-	-	-	-	-
Камери стаціонарного обслуговування	-7,80	-1,67	5,63	0,08	-14,19	-54,69	47,38	-100,00	-	-	-	-	-	-
Реалізована продукція, в т. ч.:	-54,74	34,50	2,15	3,53	141,16	26,05	-34,89	-23,79	50,98	71,08	-10,00	-60,97	28,14	-43,75
Трансформатори електричні	-58,85	47,46	6,27	-0,95	137,72	33,30	-36,51	-34,98	69,69	59,78	-4,53	-63,72	27,89	-45,58
КТП	-4,79	-53,45	2,56	-2,14	404,49	-34,70	-12,42	136,42	-30,11	262,57	-46,77	-29,55	22,58	-38,60
Газорозподільчі пункти	-17,61	12,25	-79,81	815,61	11,83	-83,52	237,59	-31,24	-100	-	-	-86,89	204,22	-0,63
Щити одностороннього обслуговування	2,85	8,01	-100	-	-7,83	-25,94	76,01	-24,68	-100	-	-	-	-	-
Камери стаціонарного обслуговування	58,65	-1,68	-100	-	37,41	137,54	-90,52	6111,9	67,83	-61,47	-85,48	-55,72	-3,94	-68,56

Таблиця 2.9 – Структура товарної та реалізованої продукції ТОВ «Укрелектроапарат» з 2008 р. по 2022 р.

Назва показника	Роки, %														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Товарна продукція, в т. ч.:	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Трансформатори електричні	92,06	83,45	91,47	91,24	91,36	93,48	96,34	94,10	86,78	95,43	87,99	85,51	67,41	71,84	56,55
КТП	5,16	10,82	3,74	3,60	3,57	4,92	2,95	4,32	11,65	4,57	12,01	14,49	32,59	28,16	43,45
Газорозподільчі пункти	0,34	0,70	0,85	1,34	1,40	0,54	0,27	0,51	1,21	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Щити одностороннього обслуговування	0,85	1,79	1,57	1,46	1,30	0,21	0,14	0,38	0,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Камери стаціонарного обслуговування	1,59	3,24	2,37	2,35	2,37	0,85	0,31	0,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Реалізована продукція, в т.ч.:	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Трансформатори електричні	92,34	83,96	92,05	95,76	91,62	90,31	95,51	93,14	79,47	89,31	83,41	88,49	82,25	82,09	79,42
КТП	5,18	10,89	3,77	3,78	3,58	7,48	3,88	5,21	16,17	7,49	15,87	9,38	16,94	16,20	17,69
Газорозподільчі пункти	1,51	2,75	2,29	0,45	4,01	1,86	0,24	1,26	1,14	-	-	2,01	0,68	1,61	2,84
Щити одностороннього обслуговування	0,81	1,84	1,48	-	0,57	0,22	0,13	0,35	0,34	-	-	-	-	-	-
Камери стаціонарного обслуговування	0,16	0,57	0,41	-	0,23	0,13	0,24	0,04	2,88	3,20	0,72	0,12	0,13	0,10	0,06

Таблиця 2.10 – Динаміка структури обсягів товарної та реалізованої продукції ТОВ «Укрелектроапарат»

Назва показника	Темпи змін за роками, %													
	2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010	2012/ 2011	2013/ 2012	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
Товарна продукція, в т. ч.:	-9,34	9,61	-0,25	0,13	2,32	3,06	-2,32	-7,78	9,98	-7,80	-2,82	-21,17	6,57	-21,28
Трансформатори електричні														
КТП	109,75	-65,40	-3,73	-1,07	38,08	-40,10	46,36	169,88	-60,80	162,93	20,68	124,93	-13,58	54,29
Газорозподільчі пункти	108,51	20,82	58,51	4,03	-61,20	-50,74	90,41	137,81	-100	-	-	-	-	-
Щити одностороннього обслуговування	109,19	-11,98	-6,81	-10,93	-83,73	-33,19	171,10	-4,60	-100	-	-	-	-	-
Камери стаціонарного обслуговування	103,12	-26,91	-0,86	1,17	-64,33	-63,94	126,82	-100	-	-	-	-	-	-
Реалізована продукція, в т.ч.:														
Трансформатори електричні	-9,08	9,63	4,04	-4,33	-1,42	5,75	-2,48	-14,68	12,39	-6,61	6,08	-7,04	-0,20	- 3,25
КТП	110,36	-65,39	0,40	-5,48	109,20	-48,19	34,51	210,21	-53,71	111,93	-40,86	80,51	-4,34	9,16
Газорозподільчі пункти	82,04	-16,54	-80,23	784,40	-53,63	-86,93	418,53	- 9,77	-100	-	-	- 66,42	137,41	76,65
Щити одностороннього обслуговування	127,25	-19,70	-100	-	-61,78	-41,24	170,35	-1,17	-100	-	-	-	-	-

Суттєво впливає на досягнення стабільних результатів та ритмічну роботу товариства своєчасне забезпечення виробничого процесу необхідними матеріалами і комплектуючими виробами, гарної якості за середньо-ринковими цінами. При цьому виникають певні проблеми у виробничо-збутовій діяльності ТОВ «Укрелектроапарат»:

1) негативний вплив коливання курсу гривні до основних валют призводить до нестабільних цін на матеріали і комплектуючі вироби (електротехнічна сталь, трансформаторне масло, комплектація до тягових трансформаторів, алюмінієва стрічка і катанка, автоматичні вимикачі тощо);

2) об'єктивне зростання розмірів дебіторської заборгованості, яка спричинена нарощуванням обсягів замовлень тривалого терміну виготовлення виробів (насоси для тягових трансформаторів – до 70 діб; перемикаючі пристрої регулювання під напругою (РПН) для силових трансформаторів – до 75 діб, високовольтні комірки для комплектних трансформаторних підстанцій – до 100 діб);

3) нестабільний динамізм планових завдань унеможливорює створення потрібних технологічних заділів за певними матеріалами з урахуванням оптимізації їх залишків на складах.

Для виконання виробничої програми щодо своєчасного забезпечення матеріальними ресурсами на ТОВ «Укрелектроапарат» укладено договори з суб'єктами підприємництва з країн СНД та іншими зарубіжними фірмами. Це забезпечить 60 % загальної потреби у сировині і матеріалах. Для забезпечення іншої частини від потреби (40 %) укладено угоди про співпрацю з вітчизняними підприємствами. Переважно контракти підписані на умовах відстрочки платежу за отримані матеріально-технічні ресурси. З такими постачальниками, як ВИЗ-сталь, Stalprodukt S.A., Гал-Кат ТОВ «Укрелектроапарат» співпрацює на умовах попередньої (повної чи часткової) оплати.

Визначення потреби у матеріалах і комплектуючих виробах здійснюється з використанням розробленого фахівцями відділу інформаційного забезпечення програмного комплексу «Електронний документообіг».

За даними річного звіту ТОВ «Укрелектроапарат» за 2022 р. [53], в останні роки підприємство мало суттєві господарські стосунки з країною агресором та її сателітом. Зокрема, до 24.02.22 р. сума експорту в республіку білорусь становила 79,8 % від загального експорту готової продукції, робіт та послуг. Розмір імпорту становив близько 14 % з цих країн. Частина матеріально-технічної бази суб'єктів підприємництва, які поставляли сировину та комплектуючі знаходяться на окупованих територіях. Істотні труднощі є і з забезпеченням персоналом через мобілізацію і через тих, хто покинув межі України. Тому, менеджмент ТОВ «Укрелектроапарат» вживає низку заходів задля забезпечення здатності товариством продовжувати безперервну діяльність, підтримувати доступний рівень ліквідності і платоспроможності [53]:

- 1) диверсифікація джерел постачання сировини;
- 2) пошук іноземних ринків збуту за оптимальними логістичними умовами;
- 3) участь у державних закупівлях електротехнічної продукції;
- 4) внесення змін щодо випуску певних видів електротехнічної продукції, які необхідні для відновлення роботи вітчизняних галузей економіки на звільнених територіях;
- 5) відтермінування і реструктуризація поточних боргів і зобов'язань.

У звітному році поставка продукції виробничому підприємству здійснювалась згідно контрактів з врахуванням економічної та політичної ситуації в країні, умов тендерних торгів, попередньої оплати рахунків замовниками.

Для подальшої успішної роботи ТОВ «Укрелектроапарат» слід забезпечити такий динамізм обсягів виробництва та реалізації продукції, за якого би відбувалося покриття постійних витрат. Це сприятиме нарощуванню обсягів виробничо-господарської діяльності товариства на прибутковому рівні. Одночасно варто домогтися утримання оптимального рівня оборотності матеріально-виробничих запасів та оптимізації рівня дебіторської

заборгованості. Це в свою чергу дозволить і надалі зменшувати величину зобов'язань ТОВ «Укрелектроапарат» перед банківськими установами та іншими кредиторами.

Серед можливих шляхів покращення виробничо-господарської діяльності товариства пріоритетним є аналіз методів управління дебіторської заборгованістю суб'єкта підприємництва, що дозволить досягнути оптимальних термінів оплати замовниками за отриману продукцію. Також слід забезпечити зростання рівня рентабельності виробництва. При цьому варто спрямувати чистий прибуток на зменшення обсягу зобов'язань перед банківськими установами, що зменшить фінансове навантаження на ТОВ «Укрелектроапарат».

2.3 Аналіз валового прибутку підприємства

Першоосною фінансового результату будь-якого підприємства є валовий прибуток. Він визначається як різниця між чистим доходом підприємства та собівартістю реалізованої продукції. Надалі формується фінансовий результат від операційної діяльності. Він визначається додаванням до валового прибутку інших операційних доходів і відніманням адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат. В подальшому до цієї суми додаємо дохід від участі в капіталі, суму інших фінансових доходів та інші доходи і віднімаємо фінансові витрати, втрати від участі в капіталі та інші витрати. Таким чином визначаємо фінансовий результат до оподаткування, який в подальшому коригуємо на суму витрат чи доходу з податку на прибуток. Так отримуємо чистий фінансовий результат. Позитивне його значення вказує на отримання прибутку, а від'ємне – на існування збитку. Зрозуміло, що для підприємства краще отримувати прибуток,

оскільки він є джерелом подальшого його розвитку, формування фондів стимулювання і накопичення.

Процес формування фінансових результатів на ТОВ «Укрелектроапарат» з 2010 р. по 2016 р. представлено у таблиці 2.11 – 2.12.

За даними таблиці 2.11 спостерігаємо на ТОВ «Укрелектроапарат» отримання чистого прибутку з 2008 р. по 2021 р., однак у звітному році підприємство отримало збиток у розмірі 46223 тис. грн. Це відбулося через скорочення доходів підприємства та зростання його фінансових витрат.

Аналізуючи динаміку валового прибутку слід відмітити його позитивне значення протягом усього досліджуваного періоду. Найбільший його розмір ТОВ «Укрелектроапарат» отримав у 2014 р. 380398 тис. грн та 2019 р. 244149 тис. грн. Це були пікові його значення, що наочно видно на рисунку 2.15.

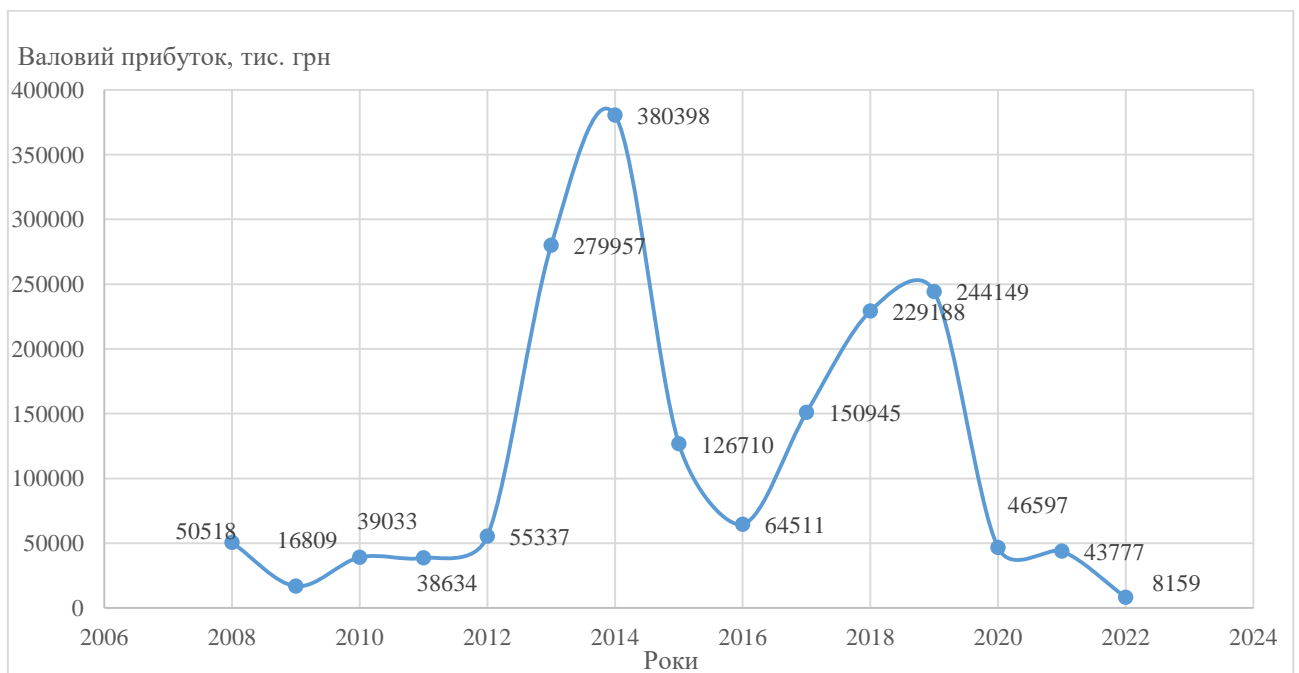

Рисунок 2.15 – Динаміка валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат»

У звітному році виробничого підприємства отримало 8159 тис. грн валового прибутку, це його найменше значення за останніх 15 років.

Скорочення валового прибутку викликано значним спадом виробництва та реалізації продукції на 36,49 % і собівартості реалізованої продукції на 29,52 %.

Таблиця 2.11 – Аналіз фінансових результатів підприємства

Стаття	Абсолютне значення за роками, тис. грн														
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції	393463	178079	239518	244659	253295	610840	769940	501278	382031	576795	986778	888100	346636	444195	249874
Собівартість реалізованої продукції	342945	161270	200485	206025	197958	330883	389542	374568	317520	425850	757590	643952	300039	400418	241715
Валовий прибуток	50518	16809	39033	38634	55337	279957	380398	126710	64511	150945	229188	244149	46597	43777	8159
Інші операційні доходи	239048	91759	130560	102176	19887	14454	35776	31887	17073	14870	25963	23367	24584	16388	38089
Адміністративні витрати	15033	9148	9037	10325	11465	16215	21366	21251	21094	26355	31931	27141	24560	27620	19883
Витрати на збут	12552	8720	6360	4789	4954	6781	9616	12448	8709	12428	12038	10232	13710	14572	4886
Інші операційні витрати	242447	93396	134784	104818	22828	16717	35937	39478	14154	23586	56769	48254	27087	13182	60709
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (+), збиток (-)	19534	-2696	19412	20878	35977	254698	349255	85420	37627	103446	154413	181888	5824	4791	-39230
Інші доходи	1754	4031	5083	3756	1213	265	34	18	337	119	7057	6351,3	722	1450	302
Фінансові витрати	8122	12377	15478	11761	12284	8486	6441	4817	2646	1065	1418	1134,4	3857	3103	6977
Інші витрати	22608	7013	4522	3974	1442	220	977	1277	786	1210	1464	1171,2	2329	2212	318
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (+), збиток (-)	-9442	-18055	4495	8899	23464	246257	341871	79344	34532	101290	158588	185934	360	926	-46223
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0	0	-76	0	-5160	-48493	-63649	-12983	-5803	19511	29942	0	0	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток (+), збиток (-)	-9442	-18055	4419	8899	18304	197764	278222	66361	28729	81779	128646	185934	360	926	-46223

Таблиця 2.12 – Динаміка валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат» з 2008 р. по 2022 р.

Стаття	Темпи змін за роками, %														
	2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010	2012/ 2011	2013/ 2012	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2008
Чистий дохід від реалізації продукції	-54,74	34,50	2,15	3,53	141,16	26,05	-34,89	-23,79	50,98	71,08	-10,00	-60,97	28,14	-43,75	-36,49
Собівартість реалізованої продукції	-52,97	24,32	2,76	-3,92	67,15	17,73	-3,84	-15,23	34,12	77,90	-15,00	-53,41	33,46	-39,63	-29,52
Валовий прибуток	-66,73	132,21	-1,02	43,23	405,91	35,88	-66,69	-49,09	133,98	51,84	6,53	-80,91	-6,05	-81,36	-83,85
Інші операційні доходи	-61,61	42,29	-21,74	-80,54	-27,32	147,52	-10,87	-46,46	-12,90	74,60	-10,00	5,21	-33,34	132,42	-84,07
Адміністративні витрати	-39,15	-1,21	14,25	11,04	41,43	31,77	-0,54	-0,74	24,94	21,16	-15,00	-9,51	12,46	-28,01	32,26
Витрати на збут	-30,53	-27,06	-24,70	3,45	36,88	41,81	29,45	-30,04	42,70	-3,14	-15,00	33,99	6,29	-66,47	-61,07
Інші операційні витрати	-61,48	44,31	-22,23	-78,22	-26,77	114,97	9,85	-64,15	66,64	140,69	-15,00	-43,87	-51,33	360,54	-74,96
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (+), збиток (-)	-	-820,03	7,55	72,32	607,95	37,13	-75,54	-55,95	174,92	49,27	17,79	-96,80	-17,74	-	-
Інші доходи	129,82	26,10	-26,11	-67,71	-78,15	-87,17	-47,06	1772,22	-64,69	5830,25	-10,00	-88,63	100,83	-79,17	-82,78
Фінансові витрати	52,39	25,05	-24,01	4,45	-30,92	-24,10	-25,21	-45,07	-59,75	33,15	-20,00	240,00	-19,55	124,85	-14,10
Інші витрати	-68,98	-35,52	-12,12	-63,71	-84,74	344,09	30,71	-38,45	53,94	20,99	-20,00	98,86	-5,02	-85,62	-98,59
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (+), збиток (-)	91,22	-	97,98	163,67	949,51	38,83	-76,79	-56,48	193,32	56,57	17,24	-99,81	157,22	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-	-	-	-	839,79	31,25	-79,60	-55,30	-	53,46	-	-	-	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток (+), збиток (-)	91,22	-124,48	101,38	105,69	980,44	40,68	-76,15	-56,71	184,66	57,31	44,53	-99,81	157,22	-	-

Аналіз даних таблиці 2.12 показує позитивну зміну зростання чистого доходу від реалізації продукції (робіт та послуг) з 2010 р. по 2014 р., на 51 % у 2017 р. та 71 % у наступному році. Лише на 28,14 % збільшилась сума виручки у 2021 р. Суттєве її скорочення відбулося у 2020 р. щодо попереднього року – на 61 % та на 43,75 % у звітному році. За увесь досліджуваний період розмір чистого доходу зменшився на 36,49 %.

Собівартість реалізованої продукції теж мала тенденцію до скорочення. Загалом, це не погано для підприємства. Витрати бажано скорочувати без погіршення якості продукції. У нашому випадку витрати скорочуються через спад як виробництва так і реалізації. За аналізований період вони зменшились трошки меншими темпами ніж виручка – на 29,52 %. Майже на половину вони скоротились у 2020 р. та 2009 р. У звітному році вони зменшилися на 39,63 % щодо попереднього року. Значне зростання витрат відбувалося у 2013 р. (67,15 %), 2018 р. (77,90 %) та у 2021 р. (33,46 %). Усі ці обставини призвели до коливання валового прибутку.

Абсолютне відхилення фінансових результатів показано у таблиці 2.13.

За даними таблиці 2.13, за останні 15 років на ТОВ «Укрелектроапарат», розмір чистого доходу зменшився на 143589 тис. грн, собівартість реалізованої продукції – на 101230 тис. грн і відповідно валовий прибуток на 42359 тис. грн.

Зростання валового прибутку відбувалося з 2009 р. по 2010 р. на 22224 тис. грн, з 2011 р. по 2014 р. та з 2017 р. по 2019 р. Це позитивно впливає на економіку підприємства та сприяє отриманню кінцевого фінансового результату. Однак, у переважній більшості років розмір валового прибутку скорочується: за аналізований період на 42359 тис. грн, протягом останніх трьох років на 197552 тис. грн або на 80,91 % у 2020 р., на 2820 тис. грн або на 6,05 % у 2021 р. та на 35618 тис. грн або на 81,36 % у звітному році щодо попереднього.

Зважаючи на таке стрімке скорочення менеджменту виробничого підприємства слід вжити заходів для недопущення такої ситуації в

майбутньому та ліквідації проблем, що виникли в економічному житті ТОВ «Укрелектроапарат».

Таблиця 2.13 – Абсолютне відхилення фінансових результатів підприємства

Стаття	Абсолютне відхилення за роками, тис. грн														
	2009-2008	2010-2009	2011-2010	2012-2011	2013-2012	2014-2013	2015-2014	2016-2015	2017-2016	2018-2017	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2022-2008
Чистий дохід від реалізації продукції	-215384	61439	5141	8636	357545	159100	-268662	-119247	194764	409983	-98678	-541464	97559	-194321	-143589
Собівартість реалізованої продукції	-181675	39215	5540	-8067	132925	58659	-14974	-57048	108330	331740	-113639	-343913	100379	-158703	-101230
Валовий прибуток	-33709	22224	-399	16703	224620	100441	-253688	-62199	86434	78243	14961	-197552	-2820	-35618	-42359
Інші операційні доходи	-147289	38801	-28384	-82289	-5433	21322	-3889	-14814	-2203	11093	-2596	1217	-8196	21701	-200959
Адміністративні витрати	-5885	-111	1288	1140	4750	5151	-115	-157	5261	5576	-4790	-2581	3060	-7737	4850
Витрати на збут	-3832	-2360	-1571	165	1827	2835	2832	-3739	3719	-390	-1806	3478	862	-9686	-7666
Інші операційні витрати	-149051	41388	-29966	-81990	-6111	19220	3541	-25324	9432	33183	-8515	-21167	-13905	47527	-181738
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (+), збиток (-)	-	-	1466	15099	218721	94557	-263835	-47793	65819	50967	27475	-176064	-1033	-44021	-58764
Інші доходи	2277	1052	-1327	-2543	-948	-231	-16	319	-218	6938	-706	-5629	728	-1148	-1452
Фінансові витрати	4255	3101	-3717	523	-3798	-2045	-1624	-2171	-1581	353	-284	2723	-754	3874	-1145
Інші витрати	-15595	-2491	-548	-2532	-1222	757	300	-491	424	254	-293	1158	-117	-1894	-22290
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (+), збиток (-)	-8613	-	4404	14565	222793	95614	-262527	-44812	66758	57298	27346	-185574	566	-47149	-36781
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-	-	-	5160	43333	15156	-50666	-7180	-	10431	-29942	-	-	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток (+), збиток (-)	-8613	22474	4480	9405	179460	80458	-211861	-37632	53050	46867	57288	-185574	566	-	-

Для розробки певних заходів щодо підвищення валового прибутку варто здійснити дослідження засобами економетричного моделювання. При цьому варто відібрати найбільш впливові фактори впливу на валовий прибуток. Проаналізувати їх, побудувати економетричну залежність їх впливу на валовий прибуток. За побудованою моделлю варто здійснити прогнозування можливого розміру валового прибутку на перспективу. Усе це і буде зроблено у наступному розділі дипломної роботи магістра.

3 Моделювання валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат»

3.1 Огляд основних методів аналізу валового прибутку

Традиційно під прибутком розуміється виробнича категорія, що забезпечує частину створеної, реалізованої та готової до розподілу доданої вартості у грошовій формі [1]. Він характеризує реальний економічний результат господарювання суб'єкта підприємництва. Прибуток узагальнює усі сфери життєдіяльності господарюючого суб'єкта. Його рівень залежить від розміру собівартості реалізованої продукції, обсягу виготовленої продукції, продуктивності праці персоналу, ефективності використання виробничих фондів та матеріальних ресурсів, від рівня організації виробництва та розміру доходів та витрат від операційної діяльності суб'єкта підприємництва [5]. На розмір валового прибутку впливає чистий дохід від реалізації продукції та витрати, які понесені при цьому.

Оскільки на формування прибутку виробничого підприємства чинять вплив безліч факторів, то при визначенні результативності його роботи важливо оцінити кількісний та якісний аналіз такого впливу з використанням економіко-математичних моделей.

Одним із найбільш простих методів дослідження валового прибутку виробничого підприємства є аналіз його динаміки та прогнозування майбутнього рівня показника з використанням методу екстраполяції. Цей метод ґрунтується на дослідженні результатів трендового аналізу динаміки валового прибутку за ряд попередніх періодів і полягає у виявленні лінії тренду, яка дає змогу спрогнозувати рівень прибутку на наступний період [26]. Моделювання валового прибутку на основі дослідження динаміки його зміни у часі та аналітичного вираження тенденцій такої зміни вимагає наявності значних обсягів даних щодо його рівня (щомісячна інформація за кілька років дослідження) в порівняних величинах. Це дещо звужує можливості використання методу екстраполяції. Одночасно цей метод планування валового

прибутку є найменш точним, оскільки не враховує зміну факторів, що впливають на нього. Тому, метод екстраполяції слід застосовувати лише на етапі попереднього планування валового прибутку підприємства та лише на короткі проміжки часу за умови достатності наявної інформації для такого моделювання.

Наведемо динаміку зміни валового прибутку з 2008 р. по 2022 р. у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Динаміка валового прибутку з 2008 р. по 2022 р.

Роки	Валовий прибуток	Темпи приросту, %	t	t ²	Змодельоване значення
2008	50518		1	1	- 21 133
2009	16809	- 52,97	2	4	33 824
2010	39033	24,32	3	9	80 697
2011	38634	2,76	4	16	119 484
2012	55337	-3,92	5	25	150 185
2013	279957	67,15	6	36	172 801
2014	380398	17,73	7	49	187 332
2015	126710	- 3,84	8	64	193 778
2016	64511	- 15,23	9	81	192 138
2017	150945	34,12	10	100	182 413
2018	229188	77,90	11	121	164 603
2019	244149	-15,00	12	144	138 707
2020	46597	- 53,41	13	169	104 726
2021	43777	33,46	14	196	62 659
2022	8159	- 39,63	15	225	12 508
2023	-	-	16	256	- 45 730
2024	-	-	17	289	- 112 052

За даними таблиці 3.1 видно, що протягом досліджуваного періоду розмір валового прибутку переважно скорочується. Зокрема, у 2009 р. та 2020 р. він зменшився на 53 %, майже на 4 % - у 2012 р. та 2015 р., на 15 % - у 2016 р. та 2019 р. та на 40 % у 2022 р. щодо попереднього року. Це є досить негативною ситуацією. Зростання його розміру відбувалося у 2010 р. на 24,32 %, майже на 3 % у 2011 р., значно зросли – на 67,15 % у 2013 р., в наступному році темпи уповільнилися і становили майже 18 %, на 34 % у 2017 р. та 2021 р. і найбільше зростання відбулося у 2018 р. – на 78%. До позитиву варто віднести

те, що протягом останніх 15 років ТОВ «Укрелектроапарат» отримує додатне значення фінансового результату у вигляді валового прибутку.

Застосувавши метод екстраполяції ми бачимо досить не втішні для виробничого підприємства результати. Оскільки, у 2008 р. замість валового прибутку змодельоване значення валового збитку в розмірі 21 133 тис. грн. Негативними також є результати прогнозування за трендовою моделлю (3.1):

$$Y_t = -84176 + 67086 t - 4043 t^2 \quad (3.1)$$

У моделі (3.1) досить низьке значення коефіцієнта детермінації, яке становить 0,3808. Воно означає, що лише на 38 % часовий фактор чинить вплив на зміну валового прибутку. Форма залежності носить поліноміальний характер, оскільки саме вона найбільш точно описує вплив часового фактору на коливання валового прибутку. Ця модель є адекватною за критерієм Фішера, оскільки його розрахункове значення 3,99 перевищує табличне значення 3,89. Тому за поліноміальною моделлю (3.1) здійснено прогнозування валового прибутку на два останніх роки.

Результати моделювання на основі методу екстраполяції тренду подано на рисунку 3.1.

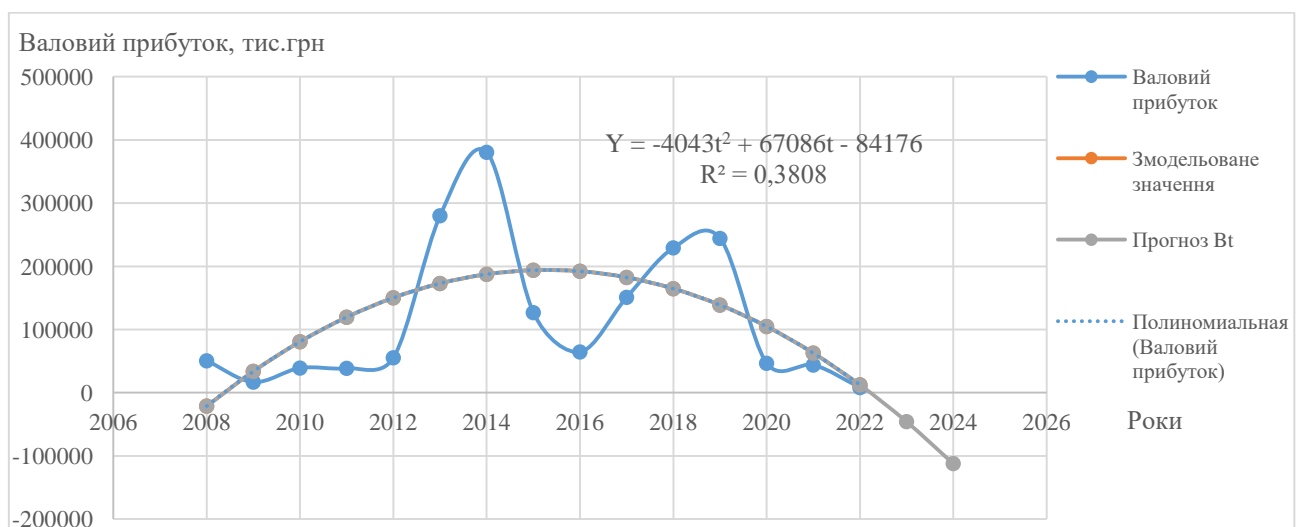

Рисунок 3.1 – Зміна валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат»

за моделлю (3.1)

На рисунку 3.1 побудовано реальне значення валового прибутку, яке показує пікове зростання його розміру у 2013 р. та 2018 р. та переважну тенденцію до скорочення його розмірів у звітному році щодо попереднього і щодо 2008 р. За існуючими тенденціями побудовано змодельоване за моделлю (3.1) значення валового прибутку та його прогнозне значення на наступних два роки. Однак результати прогнозування за моделлю (3.1) не варто рекомендувати менеджменту ТОВ «Укрелектроапарат», оскільки вони носять негативне значення: 45730 тис. грн та 112052 тис. грн валового збитку.

Іншим підходом до моделювання валового прибутку промислового підприємства є комбінований аналіз функцій його доходу та витрат. Він передбачає формування функції валового доходу та витрат виробничого підприємства та побудову на їх основі моделі формування валового прибутку [31].

Ця модель не може бути сформована в умовах багатоміністерного виробництва, яке у сучасних економічних умовах здійснює більшість виробничих підприємств. До недоліків цього підходу належить те, що параметри моделі валового прибутку можуть бути визначені лише за умов наявності на виробничому підприємстві фактичних даних щодо цін на кожен вид продукції та обсягів попиту на неї за певний період дослідження. Це вимагає ведення окремої статистики, яка зазвичай на промисловому підприємстві не ведеться. Одночасно вплив інфляційних процесів теж накладає свій відбиток на результати цього моделювання. Ще одним недоліком моделі комбінування доходів і витрат є її придатність для моделювання лише валового прибутку промислового підприємства. А подальше дослідження інших видів прибутку (від операційної діяльності, прибутку до оподаткування, чистого прибутку) повинно здійснюватися на основі додаткового ускладнення моделі або побудові нових моделей.

При плануванні прибутку промислового підприємства пропонується також застосовувати ситуаційне моделювання [4]. Його зміст полягає в тому, що ґрунтуючись на базовому варіанті проєкту (прогнозі), виробниче підприємство припускає і інший розвиток подій, визначаючи імовірності їх настання [31]. Значними недоліками методу сценаріїв є суб'єктивний характер відбору факторів, які чинять істотний вплив на валовий прибуток підприємства, можливості допущення статистичних та логічних помилок при імовірнісних оцінках сценаріїв, а також можливість застосування методу на промислових підприємствах, які мають обмежені обсяги вхідних та вихідних даних. Цей метод є досить трудомістким, оскільки вимагає значних обсягів розрахунків.

Одним із найбільш широко використовуваних методів моделювання прибутку підприємства є побудова багатофакторних регресійних моделей валового прибутку промислового підприємства. Саме застосуванню кореляційно-регресійного аналізу зміни валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат» буде присвячено наступний розділ дипломної роботи.

3.2 Кореляційно-регресійний аналіз валового прибутку

Використання кореляційно-регресійного аналізу є оптимальним методом моделювання валового прибутку промислового підприємства [26, 31]. Цей метод дозволяє змоделювати процес формування певного виду, у нашому дослідженні валового, прибутку. При цьому можливо врахувати коло найбільш суттєвих з боку дослідника факторів впливу на його зміну. Також є можливість аналітично дослідити якість побудованої моделі та значущість включених до моделі факторів. В результаті отримують як точкове так і інтервальне значення прогнозу рівня валового прибутку на наступний період.

Перевагою методу кореляційно-регресійного аналізу (КРА) є можливість коригування і відбору числа включених у модель чинників залежно від обсягів

наявних фактичних даних про розмір валового прибутку. При цьому це не впливає суттєво на зміну адекватності побудованої моделі.

Аналіз зміни валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат» з 2008 р. по 2022 р. показав, що протягом цього періоду товариство отримувало валовий прибуток. Проте його розмір суттєво коливався і скоротився на 42359 тис. грн або на 83,82 %. Значне скорочення валового прибутку відбувалося у 2015 р. та 2016 р., у 2020 р. та 2022 р. До негараздів у фінансовій діяльності слід віднести скорочення розміру валового прибутку протягом останніх трьох років і суттєве скорочення його розмірів протягом 15 років.

В сучасних умовах, застосування економічних експериментів у практиці господарювання вітчизняних підприємств є не припустимим. Це може призвести до погіршення і так скрутного їх становища. Проте пошук резервів і шляхів покращення ситуації повинен тривати постійно. Тому, актуальним напрямком для ТОВ «Укрелектроапарат» є розробка програми покращення результатів виробничо-збутової діяльності, підвищення рівня валового прибутку, подолання збитковості і покращення ефективності використання його ресурсів. І саме економіко-математичні методи і моделі будуть тут вирішальними.

Побудова економіко-математичних моделей зростання валового прибутку дозволить ґрунтовно його дослідити: визначити тенденції зміни, відібрати найбільш впливові чинники, побудувати адекватні моделі, визначити достовірність параметрів побудованих моделей і здійснити прогнозування на майбутнє.

Оскільки розмір валового прибутку постійно скорочується, то є доцільним моделювати саме його зміну. Отже, валовий прибуток обираємо в якості результативного показника.

Процес моделювання варто розпочати із відбору суттєвих (на нашу думку) чинників впливу на рівень валового прибутку виробничого підприємства: тобто з відбору факторів, які будуть включені в модель. Опрацювавши інформацію фінансової звітності ТОВ «Укрелектроапарат» з

2008 р. по 2022 р. підбрали дані щодо зміни валового прибутку та чинників, які на нього впливають. Усі можливі фактори впливу на валовий прибуток узагальнено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Динаміка валового прибутку та факторів, які на нього впливають

Роки	Валовий прибуток, тис. грн	Обсяг реалізації трансформаторів, тис. грн	Обсяг товарної продукції, тис. грн	Собівартість товарної продукції, тис. грн	Адміністративні витрати, тис. грн	Інші операційні доходи, тис. грн	Інші витрати, тис. грн	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн
2008	50518	363 339	394689	393622	15033	239048	22608	2848
2009	16809	149 512	179154	188733	9148	91759	7013	-9442
2010	39033	220 467	241025	220358	9037	130560	4522	-26933
2011	38634	234 295	256783	230860	10325	102176	3974	-17883
2012	55337	232 064	254012	232984	11465	19887	1442	-8484
2013	279957	551 670	611099	368614	16215	14454	220	4221
2014	380398	735 370	767881	443635	21366	35776	977	183681
2015	126710	466 907	498940	438223	21251	31887	1277	264302
2016	64511	303 597	389061	365908	21094	17073	786	66422
2017	150945	515 161	591185	498873	26355	14870	1210	29233
2018	229188	823 107	985317	844475	31931	25963	1464	82672
2019	244149	785 847	923459	717804	27141	23367	1171	128789
2020	46597	285 123	370064	351293	24560	24584	2329	16488
2021	43777	364 654	476273	481494	27620	16388	2212	15922
2022	8159	198 456	222215	315454	19883	38089	318	72145

За допомогою інструменту «Кореляція» з «Аналізу даних» у Microsoft Excel відберемо найбільш суттєві із них. Традиційно на зміну валового прибутку впливає обсяг чистого доходу від реалізації продукції та собівартість реалізованої продукції. Проте, функціональні зв'язки економетрія не досліджує. Тому було відібрано сім факторів, які стохастично можуть впливати на зміну валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат». За критерій суттєвості впливу було взято парний коефіцієнт кореляції між результуючим показником та досліджуваними факторами із значенням вище 0,48.

Таблиця 3.3 – Значення коефіцієнтів кореляції при оцінці щільності зв'язку економічних результатів підприємства та показників-факторів

Показник	Валовий прибуток	Обсяг реалізації трансформаторів	Обсяг товарної продукції	Собівартість товарної продукції	Адміністративні витрати	Інші операційні доходи	Інші витрати	Нерозподілений прибуток
Валовий прибуток	1	0,85176	0,84074	0,57944	0,41493	-0,35279	-0,30984	0,47859
Обсяг реалізації трансформаторів	0,8518	1	0,8676	0,7457	0,6079	-0,2832	-0,1924	0,4451
Обсяг товарної продукції	0,8407	0,8676	1	0,9234	0,7480	-0,3622	-0,2446	0,4447
Собівартість товарної продукції	0,5794	0,7457	0,9234	1	0,8656	-0,3207	-0,1701	0,3789

Адміністративні витрати	0,4149	0,6079	0,7480	0,8656	1	-0,5447	-0,3444	0,3473
Інші операційні доходи	-0,3528	-0,2832	-0,3622	-0,3207	-0,5447	1	0,9219	-0,2835
Інші витрати	-0,3098	-0,1924	-0,2446	-0,1701	-0,3444	0,9219	1	-0,3140
Нерозподілений прибуток	0,4786	0,4451	0,4447	0,3789	0,3473	-0,2835	-0,3140	1

Отже, за даними таблиці 3.3 найбільше на розмір валового прибутку впливає обсяг реалізації трансформаторів (на 85 %), обсяг товарної продукції (на 84 %), собівартість товарної продукції (на 58 %) і розмір нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) (на 48 %). Майже на 42 % на зміну валового прибутку впливає зміна адміністративних витрат. Досить не великий, проте обернений зв'язок валового прибутку з такими факторами, як інші операційні доходи та інші витрати. Ці фактори є визначальними на зміну чистого прибутку, тому для КРА валового прибутку прийматися не будуть.

Одночасно між певними факторами існує досить значна залежність. На це вказує високе значення коефіцієнта кореляції, який за абсолютною величиною перевищує 0,85. Це насамперед між: обсягом та собівартістю товарної продукції (0,9234), іншими операційними доходами та іншими витратами (0,9219), обсягами реалізації трансформаторів та товарної продукції (0,8676), собівартістю товарної продукції та адміністративними витратами (0,8656). Високе значення коефіцієнта кореляції може свідчити про наявність мультиколінеарності між цими факторами, тому їх разом у модель включати не доречно.

Зважаючи на усі ці обставини вихідні дані для КРА валового прибутку згруповані у таблиці 3.4.

Для застосування кореляційно-регресійного аналізу відібрано три фактори впливу на зміну валового прибутку:

- 1) обсяг реалізації трансформаторів, який на 85,18 % впливає на коливання валового прибутку;
- 2) собівартість товарної продукції, що на 57,94 % чинить вплив на зміну валового прибутку;

3) розмір нерозподіленого прибутку (непокритого збитку), який на 47,86 % впливає на зміну валового прибутку.

Для побудови рівняння регресії валового прибутку підприємства скористаємось функцією «ЛИНЕЙН» у табличному редакторі Excel.

Таблиця 3.4 – Вихідні дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат»

Показники		Абсолютне значення за роками, тис. грн														
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Валовий прибуток	Y	50518	16809	39033	38634	55337	279957	380398	126710	64511	150945	229188	244149	46597	43777	8159
Обсяг реалізації трансформаторів	x ₁	363339	149512	220467	234295	232064	551670	735370	466907	303597	515161	823107	785847	285123	364654	198456
Собівартість говарної продукції	x ₂	393622	188733	220358	230860	232984	368614	443635	438223	365908	498873	844475	717804	351293	481494	315454
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	x ₃	2848	9442	26933	17883	8484	4221	183681	264302	66422	29233	82672	128789	16488	15922	72145

Побудуємо три факторну модель, три двох факторних моделі та двох одно факторних моделей зміни валового прибутку.

Узагальнимо у таблицях з 3.5 по 3.10 параметри та основні характеристики побудованих економетричних моделей.

Таблиця 3.5 – Основні характеристики три факторної економетричної моделі (3.2) зміни валового прибутку підприємства

Параметри моделі	$a_3 = -0,04$	$a_2 = -0,56$	$a_1 = 0,86$	$a_0 = -10654$
Стандартні похибки коефіцієнтів	0,08	0,06	0,05	12681
Коефіцієнт детермінації та стандартна похибка	0,9771	19428,50	-	-
Критерій Фішера	156,44	11	-	-
Сума квадратів різниць між фактичним та середнім значенням Y	177155064107	4152132789	-	-

Таблиця 3.6 – Основні характеристики двох факторної економетричної моделі (3.3) зміни валового прибутку підприємства

Параметри моделі	$a_2 = -0,56$	$a_1 = 0,85$	$a_0 = -10750$
Стандартні похибки коефіцієнтів	0,06	0,05	12258
Коефіцієнт детермінації та стандартна похибка	0,9767	18782,48	-
Критерій Фішера	250,97	12	-
Сума квадратів різниць між фактичним та середнім значенням Y	177073816001	4133380895	-

Таблиця 3.7 – Основні характеристики двох факторної економетричної моделі (3.4) зміни валового прибутку підприємства

Параметри моделі	$a_2 = 0,44$	$a_1 = 0,07$	$a_0 = -70421$
Стандартні похибки коефіцієнтів	0,08	0,22	31150
Коефіцієнт детермінації та стандартна похибка	0,7971	55365,42	-
Критерій Фішера	23,57	12	-
Сума квадратів різниць між фактичним та середнім значенням Y	144523245055	36783951841	-

Таблиця 3.8 – Основні характеристики двох факторної економетричної моделі (3.5) зміни валового прибутку підприємства

Параметри моделі	$a_2 = 0,45$	$a_1 = 0,29$	$a_0 = -27769$
Стандартні похибки коефіцієнтів	0,36	0,15	12258
Коефіцієнт детермінації та стандартна похибка	0,4141	94087,39	-
Критерій Фішера	4,24	12	-
Сума квадратів різниць між фактичним та середнім значенням Y	75077948845	106229248051	-

Таблиця 3.9 – Основні характеристики одно факторної економетричної моделі (3.6) зміни валового прибутку підприємства

Параметри моделі	$a_1 = 0,46$	$a_0 = - 71031$
Стандартні похибки коефіцієнтів	0,06	29978
Коефіцієнт детермінації та стандартна похибка	0,7956	53394,76
Критерій Фішера	50,59	13
Сума квадратів різниць між фактичним та середнім значенням Y	144244195628	37063001268

Таблиця 3.10 – Основні характеристики одно факторної економетричної моделі (3.7) зміни валового прибутку підприємства

Параметри моделі	$a_1 = 0,36$	$a_0 = - 28974$
Стандартні похибки коефіцієнтів	0,14	62603
Коефіцієнт детермінації та стандартна похибка	0,3357	96250,26
Критерій Фішера	6,57	13
Сума квадратів різниць між фактичним та середнім значенням Y	60873733201	120433463695

Отже, загальний вигляд побудованих моделей зміни валового прибутку виробничого підприємства можна представити наступним рівнянням:

$$Y_p = - 10654 + 0,86 x_1 - 0,56 \cdot x_2 - 0,04 x_3, \quad (3.2)$$

$$Y_{p1} = - 10750 + 0,85 x_1 - 0,56 \cdot x_2, \quad (3.3)$$

$$Y_{p2} = - 70421 + 0,44 x_1 + 0,07 x_3, \quad (3.4)$$

$$Y_{p3} = - 27769 + 0,29 x_2 + 0,45 \cdot x_3, \quad (3.5)$$

$$Y_{p4} = - 71031 + 0,46 \cdot x_1, \quad (3.6)$$

$$Y_{p5} = - 28974 + 0,36 \cdot x_2, \quad (3.7)$$

Опишемо основні параметрів побудованих моделей:

1) у всіх моделях параметр a_0 має від'ємне значення, показує початкову межу побудованої моделі та означає мінімально можливий розмір валового збитку на промисловому підприємстві;

2) у моделях з (3.2) по (3.4) та у (3.6) параметр a_1 засвідчує найбільший вплив зміни обсягу реалізації трансформаторів на одиницю на зростання валового прибутку на 900 грн у моделях (3.2) та (3.3) та на 500 грн у моделях (3.4) та (3.6);

3) у моделях (3.2) та (3.3) параметр a_2 свідчить про обернений вплив на зміну валового прибутку зміни собівартості товарної продукції і означає, що за скорочення загальних витрат на одиницю валовий прибуток буде зростати на 560 грн, а у моделі (3.7) параметр a_2 вказує на те, що зростання собівартості забезпечить збільшення валового прибутку на 360 грн;

4) параметр a_3 вказує на те, що при зменшенні на одиницю розміру нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) валовий прибуток за моделлю (3.2) збільшиться на 40 грн, а за моделями (3.4) та (3.5) зменшиться на 70 грн та 450 грн відповідно.

На основі отриманих у таблицях з 3.5 по 3.10 даних перевіримо моделі з (3.2) по (3.7) на адекватність: за коефіцієнтом детермінації та критерієм Фішера.

Відомо, що коефіцієнт детермінації вказує на тісноту зв'язку та показує скільком відсоткам варіація залежної змінної визначається варіацією незалежних змінних:

1) у моделі (3.2) коефіцієнт детермінації R^2 дорівнює 0,9771. Це означає, що на 97,71 % варіація валового прибутку досліджуваного підприємства залежить від зміни обсягу реалізації трансформаторів, собівартості товарної продукції та розміру нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) і лише 2,29 % припадає на дію інших факторів, що не включено у модель (3.2);

2) у моделі (3.3) теж досить високе значення коефіцієнту детермінації (R^2 дорівнює 0,9767). Воно означає, що на 97,67 % зміна валового прибутку підприємства залежить від зміни обсягу реалізації електричних трансформаторів та собівартості товарної продукції і лише 2,33 % припадає на дію інших факторів, що не включено у модель (3.3);

3) у моделі (3.4) значення коефіцієнта детермінації R^2 дорівнює 0,7971. Це вказує на те, що на 79,71 % варіація валового прибутку підприємства залежить від зміни обсягів реалізації трансформаторів та нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) і 20,29 % припадає на дію інших факторів, що не включено у модель (3.4);

4) у моделі (3.5) досить низьке значення коефіцієнта детермінації (R^2 дорівнює 0,4141). Воно означає, що лише на 41,41 % зміна валового прибутку виробничого підприємства залежить від коливання собівартості товарної продукції та розміру нерозподіленого прибутку і 58,59 % припадає на дію інших факторів, що не включено у модель (3.5);

5) у моделі (3.6) значення коефіцієнта детермінації R^2 дорівнює 0,7956. Це вказує на те, що на 79,56 % варіація валового прибутку підприємства залежить від зміни обсягів реалізації трансформаторів і 20,44 % припадає на дію інших факторів, що не включено у цю модель (3.6);

4) у моделі (3.7) значення коефіцієнта детермінації знаходиться на самому нижчому рівні (R^2 дорівнює 0,3357). Воно означає, що лише на 33,57 % зміна валового прибутку промислового підприємства залежить від коливання собівартості товарної продукції і 66,43 % припадає на дію інших факторів, що не включено у модель (3.7).

Якщо значення коефіцієнта детермінації за абсолютною величиною перевищує 0,75 це вказує на адекватність побудованої моделі. Отже, за цією ознакою адекватними є моделі з (3.2) по (3.4) та (3.6).

Традиційно адекватність економетричних моделей визначають на основі порівняння емпіричного та табличного значення критерія Фішера. Перевищення розрахункового значення F-критерію Фішера над його табличним значенням вказує на адекватність побудованої моделі.

За допомогою вбудованої функції «FРАСПОБР» у Microsoft Excel знаходимо табличне значення критерію Фішера для рівня значущості $\alpha = 0,05$ та заданого числа ступенів свободи $k_1 = 3$ та $k_2 = 11$ $F_{\text{табл.}}$ дорівнює 3,59, для рівня значущості $\alpha = 0,05$ та заданого числа ступенів свободи $k_1 = 2$ та $k_2 = 12$ $F_{\text{табл.}}$ становить 3,89, а для рівня значущості $\alpha = 0,05$ та заданого числа ступенів свободи $k_1 = 1$ та $k_2 = 13$ табличне значення критерію Фішера ($F_{\text{табл.}}$) дорівнює 4,67. Фактичне значення критерію Фішера дорівнює для моделі (3.2) $F_p = 156,44$; для моделі (3.3) $F_p = 250,97$; для моделі (3.4) $F_p = 23,57$; для моделі (3.5) $F_p = 4,24$; для моделі (3.6) $F_p = 50,59$ та для моделі (3.7) $F_p = 6,57$.

Оскільки, за усіма моделями розрахункове значення критерію Фішера перевищує його табличне значення, то побудовані моделі з (3.2) по (3.7) є адекватними за критерієм Фішера.

Достовірність параметрів побудованих моделей з (3.2) по (3.7) визначають за критерієм Стюдента, розрахункові та табличні значення якого подано у таблиці 3.11.

Таблиця 3.11 – Розрахункові та табличні значення критерію Стюдента

Модель	Розрахункове значення критерію				Табличне значення
	ta3	ta2	ta1	ta0	tα
3.2	0,46	9,30	16,44	0,84	2,20
3.3	-	9,65	18,15	0,88	2,18
3.4		5,80	0,30	2,26	
3.5		1,27	1,95	0,45	
3.6	-		7,11	2,37	2,16
3.7			2,56	0,46	

За даними таблиці 3.11, у побудованій економетричній трьох факторній моделі (3.2) та у двох факторні моделі (3.3) достовірними є параметри при змінній x_1 та x_2 . У моделях (3.4) та (3.7) достовірними є параметр при змінній x_1 . Усі параметри є достовірними у моделі (3.6), оскільки їх розрахункові значення більші за його табличне значення. Тому параметри економетричних моделей з (3.2) по (3.4) та (3.6) і (3.7) визнаються значимими, тобто відхиляється гіпотеза про те, що параметри у дійсності дорівнюють нулю для генеральної сукупності і лише внаслідок випадкових обставин вони виявилися рівними величині, що перевіряється.

За побудованою економетричною моделлю (3.2) зміни валового прибутку обрховано коефіцієнти еластичності результуючої змінної за факторами, які включено у модель (таблиця 3.12).

Таблиця 3.12 – Коефіцієнти еластичності валового прибутку

Фактор	Обсяг реалізації трансформаторів, x_1	Собівартість товарної продукції, x_2	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), x_3
Коефіцієнт еластичності	3,03	1,92	-0,02

За даними таблиці 3.12, розраховані коефіцієнти еластичності показують, що при збільшенні на один відсоток обсягу реалізації трансформаторів валовий прибуток підприємства зростає на 3,03 %, при зростанні собівартості товарної продукції на один відсоток розмір валового прибутку збільшиться на 1,92 %, а при зростанні обсягу нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) на один відсоток результативний показник зменшиться на 0,02 %.

Фактичні та змодельовані значення валового прибутку узагальнимо у таблиці 3.13 та графічно представимо на рисунку 3.2 та 3.3.

Отже, за даними таблиці 3.13 переважно змодельовані значення валового прибутку дещо відрізняються від їх фактичних даних. Негативним моментом вважається можливе отримання валового збитку у 2009 р. за моделями (3.4) та (3.6) та у 2022 р. за моделями (3.2) та (3.3). Фактичне значення валового прибутку у 2009 році становило 16809 тис. грн, а у звітному році – 8159 тис. грн. отримання збитку, то є негативний результат моделювання. Найкращим результатом економетричного моделювання зміни валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат» є моделювання за моделлю (3.2), що наочно видно на рисунку 3.3. Його змодельовані значення майже не відрізняються від фактичних.

Зважаючи на високе значення коефіцієнта детермінації і перевищення розрахункового над табличним значенням критерію Фішера побудовані моделі з (3.2) по (3.7) є адекватними і за ними можна здійснювати прогнозування валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат».

Прогнозування валового прибутку виробничого підприємства проведемо двома шляхами:

- 1) зважаючи на існуючі на підприємстві тенденції зміни відібраних факторів їх значення будуть становити: обсягу реалізації трансформаторів у 2023 р. 236702 тис. грн, а у 2024 р. 141623 тис. грн, собівартість товарної продукції підприємства 447382 тис. грн у 2023 р. та 421205 тис. грн у 2024 р., нерозподілений прибуток 3263 тис. грн у 2023 р., а непокритий збиток у 2024 р. 26398 тис. грн;

2) припустимо, що у кожному наступному році значення чистого доходу від реалізації трансформаторів зростатиме на 1 %, а собівартість товарної продукції підприємства та розмір нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) зменшаться на 1 % і будуть становити: чистий дохід від реалізації трансформаторів у 2023 р. 200441 тис. грн і у 2024 р. 202445 тис. грн; собівартість

Таблиця 3.13 – Фактичні та змодельовані значення валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат» з 2008 р. по 2022

р.

Показники		Абсолютні значення за роками, тис. грн														
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Обсяг реалізації трансформаторів	x_1	363 339	149 512	220 467	234 295	232 064	551 670	735 370	466 907	303 597	515 161	823 107	785 847	285123	364654	198456
Собівартість товарної продукції	x_2	393 622	188 733	220 358	230 860	232 984	368 614	443 635	438 223	365 908	498 873	844 475	717 804	351293	481494	315454
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	x_3	2 848	9 442	26 933	17 883	8 484	4 221	183 681	264 302	66 422	29 233	82 672	128 789	16488	15922	72145
Валовий прибуток	Y	50 518	16 809	39 033	38 634	55 337	279 957	380 398	126 710	64 511	150 945	229 188	244 149	46597	43777	8159
Розрахункові значення за моделями	(3.2) Y_p	82 612	12 427	55 369	61 764	58 992	259 291	369 375	137 494	44 188	153 842	224 296	261 384	38250	34032	-18594
	(3.3) Y_{p1}	80 864	12 061	55 123	61 102	58 013	255 776	371 078	144 587	45 211	152 095	223 071	261 693	37549	33100	-16601
	(3.4) Y_{p2}	91235	-3 343	29 369	34 903	33 278	175 020	268 757	154 891	68 974	160 483	300 934	287 486	57397	92701	22636
	(3.5) Y_{p3}	88 025	31 392	48 475	47 451	43 833	81 369	184 076	218 837	108 615	130 536	255 161	239 096	81858	119481	96517
	(3.6) Y_{p4}	94 623	-2 865	29 484	35 789	34 772	180 486	264 239	141 841	67 385	163 841	304 240	287 252	58962	95222	19449
(3.7) Y_{p5}	113 770	39 468	50 937	54 745	55 516	104 701	131 906	129 944	103 719	151 938	277 268	231 331	98419	145636	85423	

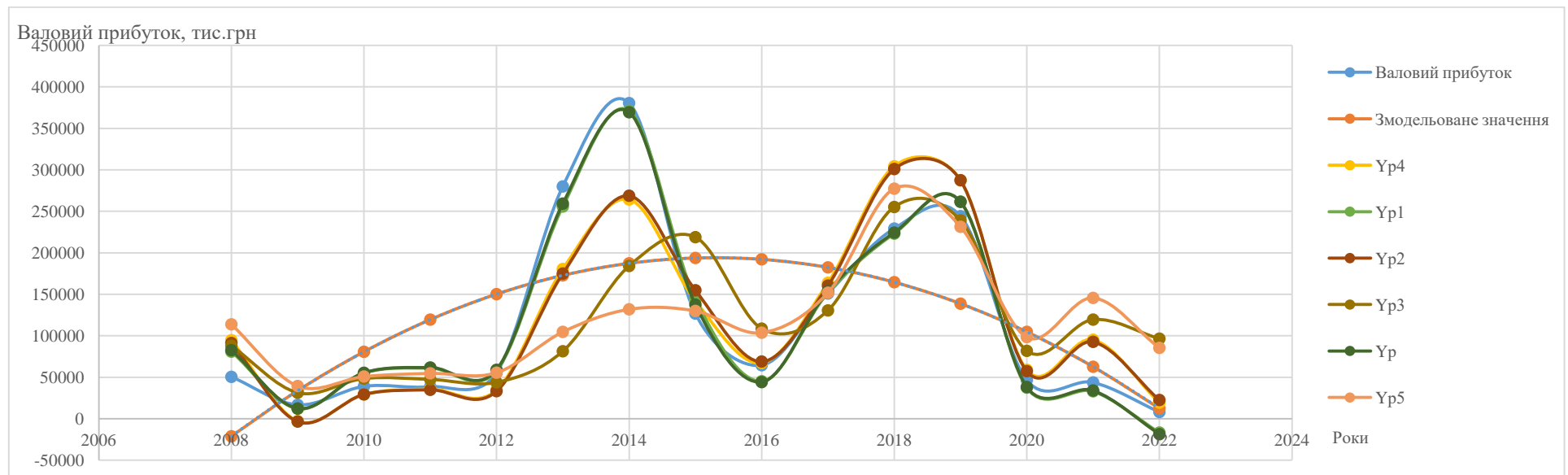

Рисунок 3.2 – Зміна валового прибутку за моделями з (3.1) по (3.7)

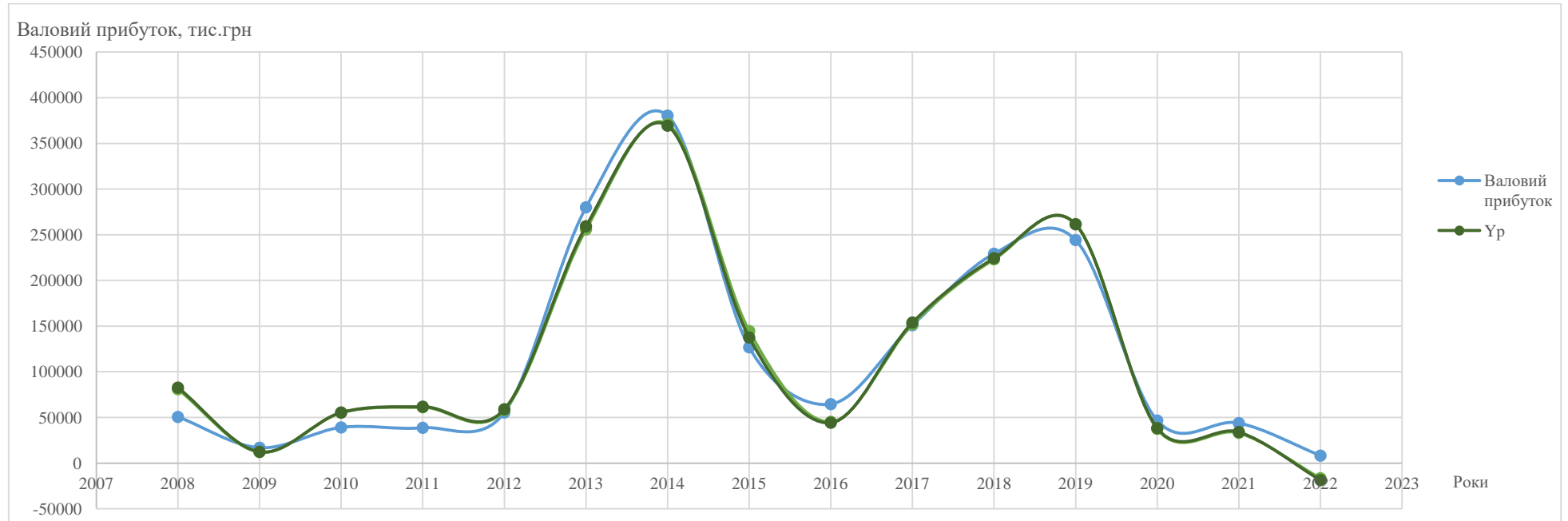

Рисунок 3.3 – Зміна валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат» за моделлю (3.2)

товарної продукції у 2023 р. 312299 тис. грн і у 2024 р. 309176 тис. грн; нерозподілений прибуток (непокритий збиток) у 2023 р. 71424 тис. грн і у 2024 р. 70709 тис. грн.

Результати економетричного моделювання та прогнозування зміни валового прибутку при зміні значень відібраних факторів на основі функції «ТЕНДЕНЦІЯ» занесемо у таблицю 3.14 та на рисунок 3.4.

Результати економетричного моделювання та прогнозування зміни валового прибутку при зміні значень відібраних факторів на 1 % занесемо у таблицю 3.15 та на рисунок 3.5.

У таблиці 3.16 узагальнимо результати прогнозування валового прибутку.

Отже, аналіз результатів прогнозування засвідчує наступне:

1) прогнозування за трендовою залежністю (3.1), яка носить поліноміальний характер має негативне значення. Воно показує у майбутніх два роки отримання збитку;

2) невтішними є результати прогнозування, на основі існуючих на виробничому підприємстві тенденцій, за моделлю (3.2) та (3.3). Вони теж прогнозують отримання валового збитку;

3) досить стрімке зростання валового прибутку у 2023 р. відбувається на основі функції «Тенденція» за моделями (3.5) та (3.7), що є теж не реальним;

4) попри стабільне зростання щодо змодельованого значення валового прибутку у 2023 р., за моделями (3.4) та (3.6), у наступному році підприємство може отримати збиток;

5) збільшивши обсяг реалізації трансформаторів та скоротивши собівартість та нерозподілений прибуток лише на 1 % ТОВ «Укрелектроапарат» спроможне отримати валовий прибуток за моделями з (3.4) по (3.7).

Таким чином, результати економетричного моделювання показали, що змодельовані значення валового прибутку, за моделлю (3.1) найбільш близькі до фактичних його значень. Ця модель має високе значення коефіцієнта детермінації і є адекватною. Проте, результати прогнозування на її основі,

застосувавши функцію «Тенденція» та припущення про зміну факторів на 1 % дали невтішний результат. Однак, якщо у 2023 р. підвищити обсяг реалізації трансформаторів приблизно на 8 % (158765 тис. грн), скоротити на 6 % собівартість товарної продукції (189272 тис. грн) та зменшити розмір нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) на 13 % (9379 тис. грн), то це дозволить отримати більше значення валового прибутку (20121 тис. грн). Це на 146 % більше за його фактичне значення у 2022 р. (8159 тис. грн).

Результатом проведеного дослідження зміни валового прибутку є трендова модель (3.1) та економетричні моделі з (3.2) по (3.7). Ці моделі побудовані на реальних даних, які взято із фінансової звітності ТОВ «Укрелектроапарат». На основі побудованих моделей встановлено пряму залежність валового прибутку від обсягу реалізації трансформаторів та обернену від собівартості товарної продукції та розміру нерозподіленого прибутку (непокритого збитку). Результати проведеного прогнозування дозволили покращити рівень валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат».

Таблиця 3.14 – Фактичні, змодельовані та прогнозні значення валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат» з 2008 р. по 2024 р. на основі існуючих на підприємстві тенденцій

Показники		Абсолютні значення за роками, тис. грн																
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Обсяг реалізації трансформаторів	x_1	363 339	149 512	220 467	234 295	232 064	551 670	735 370	466 907	303 597	515 161	823 107	785 847	28512 3	36465 4	19845 6	236702	141623
Собівартість товарної продукції	x_2	393 622	188 733	220 358	230 860	232 984	368 614	443 635	438 223	365 908	498 873	844 475	717 804	35129 3	48149 4	31545 4	447382	421205
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	x_3	2 848	9 442	26 933	17 883	8 484	4 221	183 681	264 302	66 422	29 233	82 672	128 789	16488	15922	72145	3263	-26398
Валовий прибуток	Y	50 518	16 809	39 033	38 634	55 337	279 957	380 398	126 710	64 511	150 945	229 188	244 149	46597	43777	8159	-	-
Розрахункові значення за моделями	(3.1) Y_t	-21133	33824	80697	119484	150185	172801	187332	193778	192138	182413	164603	138707	104726	62659	12508	-45730	-112052
	(3.2) Y_p	82 612	12 427	55 369	61 764	58 992	259 291	369 375	137 494	44 188	153 842	224 296	261 384	38250	34032	-18594	-56 938	-123329
	(3.3) Y_{p1}	80 864	12 061	55 123	61 102	58 013	255 776	371 078	144 587	45 211	152 095	223 071	261 693	37549	33100	-16601	-57 304	-124 021
	(3.4) Y_{p2}	91235	-3 343	29 369	34 903	33 278	175 020	268 757	154 891	68 974	160 483	300 934	287 486	57397	92701	22636	34 987	-9265
	(3.5) Y_{p3}	88 025	31 392	48 475	47 451	43 833	81 369	184 076	218 837	108 615	130 536	255 161	239 096	81858	119481	96517	103 851	82 868
	(3.6) Y_{p4}	94 623	-2 865	29 484	35 789	34 772	180 486	264 239	141 841	67 385	163 841	304 240	287 252	58962	95222	19449	36 886	-6 462
	(3.7) Y_{p5}	113 770	39 468	50 937	54 745	55 516	104 701	131 906	129 944	103 719	151 938	277 938	231 331	98419	145636	85423	133 265	123 772

Таблиця 3.15 – Фактичні, змодельовані та прогнозні значення валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат» з 2008 р. по 2024 р. на основі коригування значення факторів на 1 %

Показники		Абсолютні значення за роками, тис. грн																
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Обсяг реалізації трансформаторів	x_1	363 339	149 512	220 467	234 295	232 064	551 670	735 370	466 907	303 597	515 161	823 107	785 847	28512 3	36465 4	19845 6	200441	202445
Собівартість товарної продукції	x_2	393 622	188 733	220 358	230 860	232 984	368 614	443 635	438 223	365 908	498 873	844 475	717 804	35129 3	48149 4	31545 4	312299	309176
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	x_3	2 848	9 442	26 933	17 883	8 484	4 221	183 681	264 302	66 422	29 233	82 672	128 789	16488	15922	72145	71424	70709
Валовий прибуток	Y	50 518	16 809	39 033	38 634	55 337	279 957	380 398	126 710	64 511	150 945	229 188	244 149	46597	43777	8159	-	-
Розрахункові значення за моделями	(3.2) Y_p	82 612	12 427	55 369	61 764	58 992	259 291	369 375	137 494	44 188	153 842	224 296	261 384	38250	34032	-18594	15 085	11 577

(3.3)	Y_{p1}	80 864	12 061	55 123	61 102	58 013	255 776	371 078	144 587	45 211	152 095	223 071	261 693	37549	33100	-16601	13 149	- 9 698
(3.4)	Y_{p2}	91235	-3 343	29 369	34 903	33 278	175 020	268 757	154 891	68 974	160 483	300 934	287 486	57397	92701	22636	23 469	24 312
(3.5)	Y_{p3}	88 025	31 392	48 475	47 451	43 833	81 369	184 076	218 837	108 615	130 536	255 161	239 096	81858	11948 1	96517	95 274	94 044
(3.6)	Y_{p4}	94 623	-2 865	29 484	35 789	34 772	180 486	264 239	141 841	67 385	163 841	304 240	287 252	58962	95222	19449	20 354	21 268
(3.7)	Y_{p5}	113 770	39 468	50 937	54 745	55 516	104 701	131 906	129 944	103 719	151 938	277 268	231 331	98419	14563 6	85423	84 279	83 146

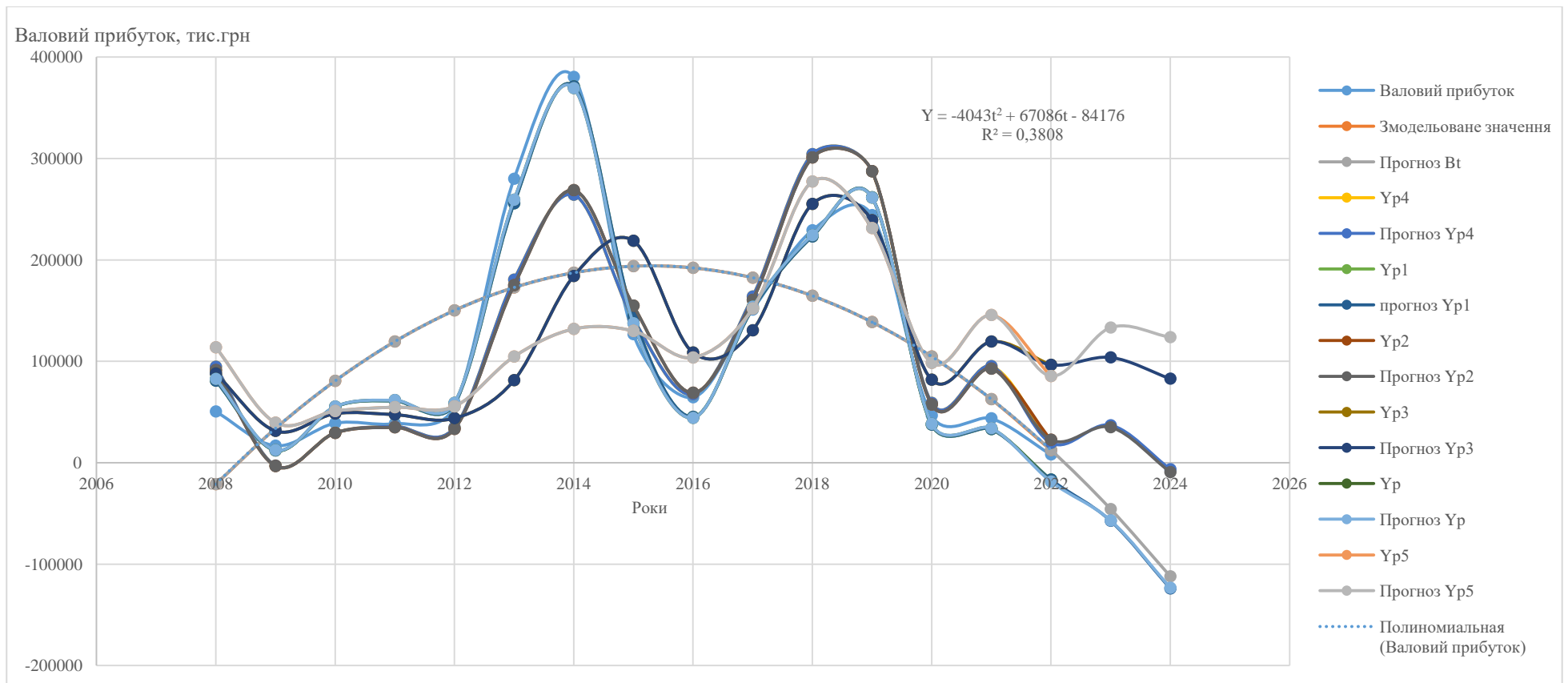

Рисунок 3.4 – Динаміка фактичних, змодельованих та прогнозних значень валового прибутку на основі функції «ТЕНДЕНЦІЯ»

Рисунок 3.5 – Динаміка фактичних, змодельованих та прогнозних значень валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат»
за умови зміни факторів на 1 %

Таблиця 3.13 – Узагальнення результатів прогнозування валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат»

Показники		Фактичні дані, тис. грн	Змодельовані дані, тис. грн	Прогнозні дані, тис. грн				
				зміни на 1 %		існуючих тенденцій		
				2022 р.		2023 р.	2024 р.	2023 р.
Обсяг реалізації трансформаторів	x ₁	198 456	-	200 441	202 445	236 702	141 623	
Собівартість товарної продукції	x ₂	315 454	-	312 299	309 176	447 382	421 205	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	x ₃	72 145	-	71 424	70 709	3 263	-26 398	
Валовий прибуток	Y	8 159	-	-	-	-	-	
Розрахункові та прогнозні значення за моделями	(3.1)	Y _t	-	12508	-	-	-45 730	-112 052
	(3.2)	Y _p	-	-18594	-15 085	-11 577	- 56 938	- 123 329
	(3.3)	Y _{p1}	-	-16601	-13 149	-9 698	- 57 304	- 124 021
	(3.4)	Y _{p2}	-	22636	23 469	24 312	34 987	- 9 265
	(3.5)	Y _{p3}	-	96517	95 274	94 044	103 851	82 868
	(3.6)	Y _{p4}	-	19449	20 354	21 268	36 886	- 6 462
	(3.7)	Y _{p5}	-	85423	84 279	83 146	133 265	123 772

ВИСНОВКИ

Фінансовий результат виступає тією базою на якій ґрунтується економічне становище суб'єкта господарювання. Він показує рівень фінансової результативності підприємницької діяльності. На його основі можна оцінити можливості покращення усіх економічних показників. Загалом фінансовий результат характеризує той потенціал, яким володіє суб'єкт господарювання для безперервного і стабільного його розвитку.

У дипломній роботі здійснено теоретичне узагальнення підходів до визначення економічної категорії «валовий прибуток» та окреслено основні напрямки його управління.

Дипломна робота виконувалася на матеріалах фінансової звітності ТОВ «Укрелектроапарат» з 2008 р. по 2022 р. Результати аналізу його техніко-економічних показників показали негативну ситуацію щодо їх скорочення.

Під час аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Укрелектроапарат» встановлено:

- 1) переважне скорочення кількісних показників: обсягів випуску і реалізації продукції, собівартості товарної і реалізованої продукції, чисельності персоналу, матеріальних витрат;
- 2) погіршення ефективності використання засобів та предметів праці;
- 3) зростання витрат на одну гривню товарної та реалізованої продукції, що вказує на неефективне їх використання;
- 4) до негативних сторін варто віднести скорочення розміру валового прибутку і отримання чистого збитку у звітному році;
- 5) позитивним моментом є покращення ефективності використання персоналу за рахунок зростання продуктивності праці та заробітної плати (її рівень залишається низьким).

Для подолання зазначених негараздів пропонується застосувати кореляційно-регресійний аналіз валового прибутку ТОВ «Укрелектроапарат».

При цьому було обрано найвпливовіші фактори його зміни: обсяг реалізації електричних трансформаторів, собівартість товарної продукції та нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

Результатом проведеного дослідження є побудовані економетричні та трендова моделі формування валового прибутку, що побудовані на реальних даних про діяльність ТОВ «Укрелектроапарат». У роботі побудовано трьохфакторну залежність, три двохфакторні та дві однофакторні моделі. Усі ці моделі є адекватними за коефіцієнтом детермінації та критерієм Фішера. Тому за ними здійснено прогнозування валового прибутку на наступних два роки.

При цьому застосовано два підходи:

1) ґрунтуючись на існуючі тенденції зміни обраних факторів за допомогою функції «ТЕНДЕНЦІЯ»;

2) застосувавши припущення про те, що щорічно чистий дохід від реалізації трансформаторів зростатиме на 1 %, а собівартість товарної продукції та розмір нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) зменшаться на 1 %.

Аналіз результатів прогнозування довів наступне:

1) прогнозування за трендовою поліноміальною моделлю (3.1) та за моделями (3.2) та (3.3) показало отримання валового збитку, тому від нього слід відмовитись;

2) невдалим є прогнозування на основі функції «ТЕНДЕНЦІЯ», за моделями (3.5) та (3.7), оскільки значення валового прибутку стрімко зростає, що є теж не реальним;

3) невтішним є прогнозування за моделями (3.4) та (3.6), тому що попри стабільне зростання валового прибутку відносно змодельованого значення за 2023 р., у наступному році підприємство може отримати збиток;

4) достатнім є збільшення обсягу реалізації трансформаторів та скорочення собівартості та нерозподіленого прибутку лише на 1 % ТОВ «Укрелектроапарат», що дозволить отримати валовий прибуток за моделями з (3.4) по (3.7).

Тому для подальшої стабільної роботи ТОВ «Укрелектроапарат» слід скористатися порадою щодо зміни відібраних факторів хоча б на 1 %, що забезпечить зростання валового прибутку досліджуваного підприємства.

Основні зусилля ТОВ «Укрелектроапарат» слід зосередити на підвищенні чистого доходу від реалізації основних видів продукції, оптимізації витрат та зменшенні розміру нерозподіленого прибутку (непокритого збитку).

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

- 1 Белгородцева М.О. Семантика поняття «фінансові результати» та методика їх обліку у страхових компаніях / М. О. Белгородцева // Вісник ЖДТУ, Серія: Економічні науки. – 2013. № 1 (63). – С. 42-45.
- 2 Білошкурський М. В. Комплексна оцінка ефективності господарської діяльності у системі антикризового управління підприємствами : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / М. В. Білошкурський ; ПВНЗ «Європейський ун-т». – Київ, 2009. – 20 с.
- 3 Бланк И. А. Управление прибылью / И.А. Бланк. –2-е изд., расш. и доп. – Київ: Ника-Центр, Эльга, 2002. – 752 с.
- 4 Братанич М. В. Визначення сутності економічної ефективності та класифікація її видів / М. В. Братанич, Т. В. Полозова // Економіка промисловості. – 2010. – № 4. – С. 153–155.
- 5 Власова Н.О. Ефективність формування фінансових результатів підприємств роздрібною торгівлі : монографія / Н.О. Власова, І.Ю. Мелушова. – Харків : Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. – 2008. – 259 с.
- 6 Воронін О. Методика визначення узагальнюючого показника економічної ефективності виробництва / О. Воронін. – Економіст. – 2007. –№ 4(246). – С. 57–62.
- 7 Гавриш А. О. Класифікація прибутку як основа управління фінансовими результатами підприємств / А.О. Гавриш // Науковий вісник НУБіП України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – Випуск 169 (2) – [7 с.]. – Режим доступу: <http://elibrary.nubip.edu.ua/15877/1/12kao.pdf>
- 8 Григор Н. М. Методичні рекомендації оцінки впливу змін економічних факторів на результативні показники прибутку, рентабельності виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг) / Н. М. Григор, О. В.

Крехівський, Н. Л. Ніколаєнко, Т. Г. Байдаченко, А. І. Тарасова, М. С. Чернопащенко. – Київ: ДП ДІКТЕД. – 2007. – 140 с.

9 Економіка підприємства : [підручник] / М. Г. Грещак, В. М. Колот, А. П. Наливайко та ін. ; за заг. ред. С. Ф. Покропивного. – [вид. 2–ге, перероб. та доп.]. – Київ: КНЕУ, 2004. – 528 с.

10 Економічна теорія : Політекономія : [підручник] / За ред. В. Д. Базилевича. – [7–ме вид., стер.]. – Київ: Знання–Прес, 2008. – 719 с.

11 Жихор О.Б. Теоретичні аспекти визначення сутності поняття «прибуток» [Електронний ресурс] / О.Б. Жихор, О.В. Петрухіна // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. Збірник наукових праць Університету банківської справи НБУ. Харківський інститут банківської справи. – 2011. – Розділ 2. Актуальні питання розвитку фінансів, обліку і аудиту. – [6 с.]. – Режим доступу: http://fkd.khibs.edu.ua/pdf/2011_2/20.pdf

12 Інформація про ТОВ «Укрелектроапарат» на опендатоботі [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://opendatabot.ua/c/00213440>

13 Карпенко Н. І. Проблеми узгодження бухгалтерського і податкового обліку результатів діяльності та шляхи їх вирішення / Н. І. Карпенко. – Тернопіль: «Векс». – 2003. – 150с.

14 Лебедзевич Я. В. Управління прибутком підприємства / Я. В. Лебедзевич // Вісник Житомирського інженерно-технологічного інституту. Економічні науки. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – № 14. – С. 142-145.

15 Мельник Л. Г. Економіка підприємства: навч. посібник для вузів / Л. Г. Мельник, О. Л. Корінцева. – Суми: Університетська книга, 2004.– 416 с.

16 Методичні рекомендації по аналізу фінансово–господарського стану підприємств та організацій станом на 15.09.2008 р. / Державна податкова служба України. – [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prou4ot.info/index.php?section=browse&CatID=156&ArtID=422>

17 Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [Електронний ресурс] Затверджено наказом Міністерства фінансів України

28.03.2013 № 433. – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv#Text>

18 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: документ z0336-13, поточна редакція від 18.04.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

19 Нестерова С. В. Використання маржинального аналізу в процесі прийняття оперативних управлінських рішень / С. В. Нестерова, Д. Д. Сурмай // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2010. – № 8 (3). – С. 147-153.

20 Нестерова С. В. Проблематика застосування показника «валовий прибуток» у процесі CVP-аналізу [Електронний ресурс] / С.В. Нестерова // Науковий вісник Мукачівського державного університету: серія Економіка і суспільство. – 2016. – № 3. – С. 446-450. – Режим доступу до журн.: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/77.pdf

21 Опис бізнесу [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/109631/156/templ>

22 Орлов О. О. Маржинальний прибуток в економічних розрахунках / О. О. Орлов, Є. Г. Рясних // вид. 2-е, перер. і доповн. – Київ: Освіта України, 2011. – 192 с.

23 Податковий Кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 року // Голос України. – 04.12.2010. – № 229 (№ 229-230).

24 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: документ z0027-00, остання редакція від 09.08.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

25 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» / Наказ Міністерства фінансів України № 87 від 31 березня 1999 року // Практичний посібник для аудиторів. Збірник законодавчих та нормативних актів / упорядник Камлик М. І. – Київ: Атіка, 2002. – С. 393–401

26 Проскурович О. В. Комп'ютерні технології економічного аналізу: [навч. посіб.] / О. В. Проскурович, В. А. Бойчук. – Львів: «Новий світ 2000», 2012. – 310 с.

27 Річний звіт ТОВ «Укрелектроапарат» за 2022 р. [Електронний реурс] / Режим доступу: https://uea.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/Finzvitrnist-ta-audytorskyj-vysnovok-2022_0001.pdf

28 Сайт ТОВ «Укрелектроапарат» [Електронний реурс] / Режим доступу: <https://uea.com.ua/>

29 Скалюк Р. В. Сутність та значення фінансових результатів у системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств / Р. В. Скалюк // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, 2010, випуск 18, Ч.І. – С.135-141.

30 Стегней М. І. Особливості інструментарію визначення результатів господарської діяльності підприємств / М. І. Стегней, С. В. Нестерова, Л. Федурця // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. Спеціальний випуск 33 (частина 2). – 2011 р. – С. 253-259.

31 Ткаченко І. С. Економіко-математичне моделювання фінансового результату підприємства [Електронний ресурс] / І. С. Ткаченко, О. В. Проскурович // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2017. – № 3 (31). – С. 84-94. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2017/No3/84.pdf>

32 Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб / Ю. М. Тютюнник. – Київ: Знання, 2012. – 815 с.

33 Фінансово-економічний аналіз: підручник / Буряк П. Ю., Римар М. В., Бець М. Т. та ін. під заг. ред. П. Ю. Буряка, М. В. Римара – Київ: ВД «Професіонал», 2004. – 528 с.

Додаток А. – Баланс ТОВ «Укрелектроапарат» з 2014 р. по 2022 р.

Актив	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
I. Необоротні активи									
Нематеріальні активи:	1182	997	759	538	1152	0	5092	4511	16932
первісна вартість	2903	2949	2949	2971	3822		9206	9343	23997
накопичена амортизація	1721	1952	2190	2433	2670		4114	4832	7065
Основні засоби:	72285	79319	73330	86706	100280	101468	92014	85790	76356
первісна вартість	153042	167194	169080	190557	212441	191196,9	227885	229892	229882
знос	80757	87875	95750	103851	112161	89729	135871	144102	153526
Довгострокові фінансові інвестиції:	4	4	4	4	4				
Довгострокова дебіторська заборгованість	33	33	33	33	33	33	33	33	33
Інші необоротні активи	0	0	0	0				665	
Усього за розділом I	73504	80353	74126	87281	101469	101501,1	97139	90999	93321
II. Оборотні активи Запаси	82308	53755	59068	95838	107048		52520	93176	89069
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	43816	43152	25923	43349	65115		28006	55085	715
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	24720	6297	9555	20407	22606		8978	6614	2904
з бюджетом	27383	51761	15086	11226	25523		2905	7011	2377
Інша поточна дебіторська заборгованість	31735	4346	4146	4300	185		197	165	42
Гроші та їх еквіваленти	111490	13348	13441	28099	14346		14507	11823	22837
Витрати майбутніх періодів	35	33	38	197	85		341	590	
Інші оборотні активи	576	1028	884	7139	4246		2206	7427	5282
Усього за розділом II	322063	173720	128141	210555	239154	0	109660	181891	123226
Баланс	395567	254073	202267	297836	340623	101501,1	206799	272890	216547
Пасив	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
I. Власний капітал									
Зареєстрований (пайовий) капітал	4495	4495	4495	4495	4495	4495	4495	4495	4495
Додатковий капітал	28417	92719	119141	119141	119141		153161	153161	153161
Резервний капітал	675	675	675	675	675	675	675	675	675
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	264302	66422	29233	82672	128789	132456	16488	15922	72145
Усього за розділом I	297889	164311	153544	206983	253100	137626	141843	142409	86186
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення									
Пенсійні зобов'язання	0	0	0	0					4618
Довгострокові кредити банків	11600	8275	0	4613	541		1367		
Інші довгострокові зобов'язання	0	0	0	0			976		9156
Усього за розділом II	11600	8275	0	4613	541	0	2343	0	13774
III. Поточні зобов'язання і забезпечення									
Короткострокові кредити банків	14400	7500	13100	7713	4687		12000	30122	19000
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями							1640	1217	2183
за товари, роботи, послуги	1223	3734	7080	2336	13413		6724	19815	6190
за розрахунками з бюджетом	21536	595	774	6798	9416		1223	1414	1065
за розрахунками зі страхування	1683	1120	590	911	1063		1028	1251	884
за розрахунками з оплати праці	3169	2252	1972	3041	3970		3903	4638	3141
за одержаними авансами	0	0	0	0					63721
Поточні забезпечення	8335	7315	7017	12951	26610		21267	24999	19224
Інші поточні зобов'язання	35732	58971	18190	52490	27823		14828	47025	1179
Усього за розділом III	86078	81487	48723	86240	86982	0	62613	130481	116587
Баланс	395567	254073	202267	297836	340623	137626	206799	272890	216547

Додаток Б. – Звіт про фінансові результати з 2008 р. по 2022 р.

Стаття	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	61084 0	76994 0	50127 8	38203 1	57679 5	98677 8	88810 0	34663 6	44419 5	24987 4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	33088 3	38954 2	37456 8	31752 0	42585 0	75759 0	64395 2	30003 9	40041 8	24171 5
Валовий: прибуток	27995 7	38039 8	12671 0	64511	15094 5	22918 8	24414 9	46597	43777	8159
Інші операційні доходи	14454	35776	31887	17073	14870	25963	23367	24584	16388	38089
Адміністративні витрати	16215	21366	21251	21094	26355	31931	27141	24560	27620	19883
Витрати на збут	6781	9616	12448	8709	12428	12038	10232	13710	14572	4886
Інші операційні витрати	16717	35937	39478	14154	23586	56769	48254	27087	13182	60709
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток, збиток (-)	25469 8	34925 5	85420	37627	10344 6	15441 3	18188 8	5824	4791	-39230
Інші фінансові доходи	0	0	0	0	788					
Інші доходи	265	34	18	337	119	7057	6351	722	1450	302
Фінансові витрати	8486	6441	4817	2646	1065	1418	1134	3857	3103	6977
Інші витрати	220	977	1277	786	1210	1464	1171	2329	2212	318
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	24625 7	34187 1	79344	34532	10207 8	15858 8	18593 4	360	926	-46223
Витрати (дохід) з податку на прибуток	48493	63649	12983	5803	19511	29942				
Чистий фінансовий результат: прибуток, збиток (-)	19776 4	27822 2	66361	28729	12158 9	18853 0	18593 4	360	926	-46223
Елементи операційних витрат	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Матеріальні затрати	26576 4	31916 7	31919 0	27948 1	38122 1	64127 6	54508 5	22304 1	34586 6	17584 3
Витрати на оплату праці	55037	58522	50137	48580	66932	11218 4	95356	71415	86608	57557
Відрахування на соціальні заходи	21333	22877	17998	10145	12475	24526	20847	15231	18241	11484
Амортизація	3917	6597	7527	8332	8750	10314	8767	13093	11474	12674
Інші операційні витрати	22563	36472	43371	19370	29495	56175	47749	28513	19305	57896
Разом	36861 4	44363 5	43822 3	36590 8	49887 3	84447 5	71780 4	35129 3	48149 4	31545 4